

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหา และแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนโครงการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน สังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อเรื่องที่สำคัญ โดยเรียงลำดับเนื้อหา ดังนี้

1. แนวคิดและพัฒนาการการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่เปิดสอนโครงการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน
2. การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาที่สอง
3. สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนที่เปิดสอนโครงการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน
4. การบริหารงานวิชาการ โรงเรียนที่เปิดสอนโครงการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการเรียนการสอน
 - 4.1 ด้านการวางแผนวิชาการ
 - 4.2 ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
 - 4.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน
 - 4.4 ด้านสื่อการเรียนการสอน
 - 4.5 ด้านการนิเทศการศึกษา
 - 4.6 ด้านการวัดผลประเมินผล
5. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและพัฒนากิจการการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่เปิดสอนโครงการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน

ในช่วงปลายทศวรรษ 2510 มีโรงเรียนนานาชาติเพียงไม่กี่โรงเรียนในประเทศไทยที่มีการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ โรงเรียนเหล่านี้ตั้งขึ้นเพื่อให้การศึกษาแก่บุตรธิดาของชาวต่างชาติที่พำนักอยู่ในประเทศไทยเป็นหลัก โดยที่รัฐบาลไทยได้อนุญาตให้รับเด็กไทยซึ่งใช้ชีวิตอยู่ในต่างประเทศไม่ต่ำกว่า 3 ปี ต่อมารัฐบาลเห็นว่ายังมีกลุ่มเด็กไทยอายุระหว่าง 5-14 ปี ที่มีระยะเวลาพำนักในต่างประเทศต่ำกว่า 3 ปี และประสบปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมเดิมของตนอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาในลักษณะนี้ และแนวโน้มที่จะไปศึกษาต่อยังต่างประเทศในอนาคตซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการใช้เงินตราต่างประเทศได้ ในปี พ.ศ. 2534 รัฐบาลจึงอนุญาตให้โรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย รับนักเรียนกลุ่มดังกล่าว โดยมีการจำกัดจำนวนนักเรียนอยู่ในสัดส่วนครึ่งหนึ่งของจำนวนนักเรียนทั้งหมด (สุชาติ เปลี่ยนสุภาพ, 2546, หน้า 60)

ในปี พ.ศ. 2537 กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้โรงเรียนเอกชนของจัดหลักสูตรภาษาอังกฤษของตนตามคำเรียกร้องของผู้ปกครองชาวไทย เพื่อเป็นการยกระดับการศึกษาในประเทศ และเปิดโอกาสในการเพิ่มพูนทักษะภาษาอังกฤษให้นักเรียนอีกทางหนึ่ง (สุชาติ เปลี่ยนสุภาพ, 2546, หน้า 80) โดยกำหนดนโยบายให้โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาที่มีความพร้อมและประสงค์เปิดสอนวิชาภาษาอังกฤษตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนได้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจึงได้เสนอคณะกรรมการการศึกษาเอกชนพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการการศึกษากำหนดแนวทางดำเนินการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนได้ในโรงเรียนเอกชน ในคราวประชุมครั้งที่ 2/2537 ที่ประชุมมีมติให้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนได้ในโรงเรียนเอกชนทุกประเภท และปลัดกระทรวงศึกษาธิการในฐานะประธานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าว ดังปรากฏในคำสั่งคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่ 89/2537 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการการศึกษากำหนดแนวทางดำเนินการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนในโรงเรียนเอกชน โดยมีอธิบดีกรมวิชาการเป็นประธานอนุกรรมการ รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่กำกับดูแลกองโรงเรียนนโยบายพิเศษเป็นรองประธานอนุกรรมการ และมีอนุกรรมการอีก 11 คน จากหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งจากโรงเรียนเอกชนสองแห่ง คือ โรงเรียนสารสาสน์-พิทยาสรรค์และโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียน

คณะกรรมการการศึกษากำหนดแนวทางดำเนินการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนในโรงเรียนเอกชนได้ประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2538 เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การใช้

ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนในโรงเรียนเอกชน ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้ออกหนังสือที่ ศธ 1001/27/39 แจ้งเรื่องการใช้สื่อการสอนเป็นภาษาอังกฤษ และหลักเกณฑ์ การใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนในโรงเรียนเอกชนในส่วนกลางได้รับทราบในวันที่ 13 มีนาคม 2538 โรงเรียนเอกชนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน คือ โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตาม หลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ โดยจัดการเรียนการสอนบางวิชาเป็นภาษาอังกฤษ ตั้งแต่ระดับ ชั้นก่อนประถมศึกษา ถึงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงและประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค ให้กับนักเรียนไทยและเปิดโอกาสให้นักเรียนต่างประเทศเข้าเรียนได้

โดยเฉพาะในปี 2546 จากนโยบายปฏิรูปการศึกษาได้มีการพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา โรงเรียน 5 รูปแบบซึ่งจะมีทดลองนำร่องในภาคเรียนแรกของปีการศึกษา 2546 และหนึ่งในนวัตกรรมการจัดการศึกษาโรงเรียน 5 รูปแบบ คือ โรงเรียนสองภาษา สามารถจัดการเรียนการสอนได้ 2 รูปแบบคือ English Program (EP) และ Mini English Program (MEP) ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนที่เปิดสอนโครงการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนเป็นที่สนใจและมีการส่งเสริมสนับสนุน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

ด้านนโยบาย

เพื่อให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกำหนดจัดเป็นภาษาไทยและจัดเป็นภาษาอังกฤษได้อย่างมีคุณภาพ มีความเท่าเทียมและเป็นธรรม กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดนโยบาย ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษถือว่าเป็นทางเลือกหนึ่งของการศึกษาโดยให้สถานศึกษาจัดได้เป็นบางวิชาเท่านั้น
2. ในกรณีที่สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษมีการเก็บค่าใช้จ่ายเพิ่มจากผู้ปกครอง สถานศึกษาต้องจัดเงินส่วนหนึ่งเป็นกองทุนสำหรับนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ความสามารถให้ได้เรียนตามต้องการ ทั้งให้เป็นไปตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด
3. การบริหารจัดการการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษต้องเอื้อประโยชน์ไปยังระบบการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาไทยในเรื่องการใช้สื่ออุปกรณ์ การใช้ห้องปฏิบัติการ ภาษาอังกฤษ ห้องปฏิบัติการวิชาอื่น ๆ และบุคลากรในการศึกษา
4. การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ต้องคงไว้ซึ่งความมั่นคงของสถาบัน ศาสนา พระมหากษัตริย์ ภาษาไทย ศิลปะไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยและวัฒนธรรมไทย
5. การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษต้องมีการกำกับ ติดตามและประเมินอย่างเป็นระบบเป็นระยะ ๆ เพื่อการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

6. การเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษตามหลักสูตร
กระทรวงศึกษาธิการ ให้หน่วยงานต้นสังกัดเป็นผู้กำหนดและตรวจสอบค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม

7. การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีที่
กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และเป็นไปตามข้อกำหนดในหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ
หลักเกณฑ์และวิธีการการบริหารจัดการ

1. สถานศึกษาที่มีความพร้อม สามารถจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษได้ตั้งแต่
ระดับก่อนประถมศึกษาเป็นต้นไป สถานศึกษาใดประสงค์จะจัดการเรียนการสอนเป็นภาษา
อังกฤษ จะต้องเสนอโครงการให้หน่วยงานต้นสังกัดพิจารณาตามลำดับขั้น ทั้งนี้ ต้องได้รับอนุมัติ
จากกระทรวงศึกษาธิการก่อนการเปิดการสอน หน่วยงานต้นสังกัดต้องกำหนด หัวข้อเรื่องและ
วิธีการในการเขียนโครงการ

2. การขออนุมัติโครงการ

2.1 สถานศึกษาเสนอโครงการต่อหน่วยงานต้นสังกัดตามลำดับ

2.2 หน่วยงานต้นสังกัดแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาโครงการ

2.3 คณะกรรมการการตรวจสอบความพร้อมที่สถานศึกษา

2.4 คณะกรรมการการประเมินผลการตรวจสอบ และแจ้งผลการประเมินต่อ
หน่วยงานต้นสังกัด

2.5 หน่วยงานต้นสังกัดให้ความเห็นชอบ

2.6 หน่วยงานต้นสังกัดเสนอขออนุมัติต่อกระทรวงศึกษาธิการ

3. สถานศึกษาที่ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินโครงการแล้ว ให้ดำเนินการภายใน 2 ปี
ถ้าไม่ดำเนินการภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าโครงการนั้นสิ้นสุด

4. สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษแล้วมีความประสงค์จะหยุด
ดำเนินการ ต้องแจ้งต่อหน่วยงานต้นสังกัดและผู้ปกครองนักเรียนล่วงหน้าอย่างน้อย 2 ปี ต้อง
คำนึงถึงการจบตัวประโยชน์ของนักเรียนชั้นสุดท้ายที่รับเข้าเรียนด้วย

5. สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่จัดเป็นภาษาไทยและกลุ่มที่จัด
เป็นภาษาอังกฤษ ต้องกำหนดให้มีกิจกรรมการพัฒนาครูสอนภาษาอังกฤษสำหรับกลุ่มที่จัดเป็น
ภาษาไทยไว้ในโครงการอย่างต่อเนื่อง จนสามารถสอนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการสื่อสารได้
เหมือนเจ้าของภาษา

6. สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษต้องจัดให้มีคณะกรรมการสถาน
ศึกษาดำเนินการตรวจสอบและทบทวนการดำเนินงานของสถานศึกษาทั้งระบบ โดยมุ่งเน้นคุณภาพ
ของผู้เรียนทั้งคุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แล้วจัดทำเป็นรายงานประจำปีเสนอ
หน่วยงานต้นสังกัดและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ต่อเนื่อง

7. เวลาและวิชาที่เปิดสอน

7.1 ระดับก่อนประถมศึกษา จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษไม่เกินร้อยละ 50 ของเวลาที่จัดกิจกรรม

7.2 ระดับประถมศึกษา จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และพลศึกษา โดยคำนึงถึงความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาของศาสตร์นั้นควบคู่กับภาษาอังกฤษ

7.3 ระดับมัธยมศึกษา จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษได้ทุกวิชา ยกเว้น วิชาภาษาไทยและวิชาสังคมศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย กฎหมายไทย ประเพณีและวัฒนธรรมไทย

8. ผู้บริหารสถานศึกษา

ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา (ธีระ รุญเจริญ, 2546, หน้า 14-15) ไว้ดังนี้

8.1 กรณีผู้บริหารประจำการ

8.1.1 มีคุณสมบัติที่จะได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู และ

8.1.2 มีวุฒิปริญญาตรีทางการบริหารการศึกษา หรือประกาศนียบัตรบัณฑิตหรือสูงกว่าทางบริหารการศึกษาหรือผ่านการประเมินประสิทธิภาพและผลงานที่มีค่าเทียบเคียงวุฒิปริญญาตรีทางการบริหารการศึกษาดตามหลักเกณฑ์ที่องค์กรวิชาชีพกำหนด (ทั้งนี้ ต้องมีคุณสมบัติดังกล่าวภายใน 5 ปี นับตั้งแต่วันประกาศให้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ)

8.2 กรณีผู้บริหารใหม่

8.2.1 มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู และ

8.2.2 มีวุฒิปริญญาตรีทางการบริหารการศึกษาดตามมาตรฐานหลักสูตรใหม่ หรือมีวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางการศึกษา

การประเมินเพื่อขอรับใบประกอบวิชาชีพสำหรับผู้เพ่งสำเร็จการศึกษา มี 2 ทางเลือก คือ

1. การรับรองหลักสูตรของสถาบันผลิตผู้บริหาร

2. ถ้าไม่ได้เรียนทางการบริหารจะต้องผ่านการทดสอบ เข้าอบรมและได้ใบประกอบวิชาชีพชั่วคราว 3 ปี และทำการประเมินคุณสมบัติใหม่เพื่อขอใบอนุญาตแบบมาตรฐานมีอายุ 5 ปี (ใบอนุญาตแบบมาตรฐาน จะมีการต่ออายุต่อได้โดยการประเมินจากผลงานและจรรยาบรรณ)

9. ครูผู้สอน

9.1 ระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา ครูผู้สอนที่เป็นชาวต่างชาติต้องสามารถออกเสียงภาษาอังกฤษได้ถูกต้องตามสำเนียงของเจ้าของภาษา และใช้ภาษาไทยในการสื่อสารง่าย ๆ ได้ หรือจัดให้มีครูไทยที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารเข้าไปมีส่วนร่วมตลอดเวลา

9.2 จัดให้ครูผู้สอนทำสัญญาปฏิบัติงานให้ครบ 1 ปีการศึกษาเป็นอย่างน้อยและมีบทลงโทษที่เข้มงวดหากละเมิดสัญญา

9.3 ครูผู้สอนทุกคนต้องจบปริญญาตรีเป็นอย่างน้อย และต้องมีหลักฐานการศึกษาในสาขาวิชาที่จะสอนหรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

9.4 ครูผู้สอนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา ต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษทั้งการฟังการพูด การอ่าน และการเขียน ในการสื่อสารได้เหมือนเจ้าของภาษาและได้คะแนนสอบ TOEFL ไม่น้อยกว่า 550 หรือ IELTS ไม่น้อยกว่า 5.5

9.5 ครูผู้สอนทุกคนต้องมีความรู้ความเข้าใจเด็กและวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยมีหลักฐานการศึกษาด้านการสอน ไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต

9.6 ครูผู้สอนชาวต่างประเทศต้องได้รับการอบรมด้านหลักสูตรของประเทศไทย ภาษาและวัฒนธรรมไทย อย่างน้อย 15 ชั่วโมง

9.7 สถานศึกษาต้องจัดให้ครูผู้สอนทุกคนทั้งที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษได้ศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนซึ่งกันและกัน เพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด

9.8 ครูผู้สอนทุกคนต้องมีโอกาสได้รับการพัฒนา โดยได้รับการฝึกอบรมศึกษาดูงานในประเทศหรือต่างประเทศ อย่างน้อย 3 ปีต่อครั้ง

10. การรับนักเรียน

10.1 รับนักเรียนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

10.2 สถานศึกษาสามารถกำหนดเงื่อนไขความสามารถของผู้เรียนได้ตามความเห็นชอบของหน่วยงานต้นสังกัด

10.3 ให้สถานศึกษาคัดเลือกนักเรียนที่มีความสามารถผ่านเกณฑ์ ได้เข้าเรียนโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายเพิ่มอย่างน้อย 3% ของจำนวนนักเรียนในโครงการ

10.4 การจัดจำนวนนักเรียนแต่ละห้องเรียนควรเป็น ดังนี้

10.4.1 ระดับก่อนประถมศึกษา ไม่เกินห้องละ 25 คน

10.4.2 ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่เกินห้องละ 30 คน

10.4.3 ระดับวิชาชีพ (ปวช.) ไม่เกินห้องละ 30 คน

10.4.4 ระดับวิชาชีพ (ปวส.) ไม่เกินห้องละ 30 คน

11. การเก็บค่าเล่าเรียน และการตั้งกองทุน

11.1 กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการเรียน ค่าธรรมเนียมในสถานศึกษาเอกชน และค่าใช้จ่ายในส่วนที่เพิ่มจากการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาไทยในสถานศึกษาของรัฐให้หน่วยงานต้นสังกัดสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดในอัตราที่เหมาะสม

11.2 สถานศึกษาและกรรมการสถานศึกษาต้องจัดตั้งกองทุน เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนที่ไม่ได้อยู่ในโครงการและมีความสามารถผ่านเกณฑ์ ให้เข้าเรียนในโครงการอย่างน้อย 3% ของจำนวนนักเรียนแต่ละปี และเพื่อใช้ดอกผลจากกองทุนส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างนักเรียนในโครงการกับนักเรียนที่เรียนเป็นภาษาไทย

12. การจัดการทรัพยากรและกิจกรรมของสถานศึกษา

12.1 สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษต้องบริหารจัดการอาคาร สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ห้องปฏิบัติการ และสถานที่ต่าง ๆ ให้ครูและนักเรียนทุกคนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันและอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะสถานศึกษาของรัฐซึ่งใช้งบประมาณของรัฐ ต้องดูแลให้เกิดความเป็นธรรมอย่างแท้จริง

12.2 สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนสองกลุ่ม ต้องจัดให้นักเรียนทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมของโรงเรียน/ชุมชน โดยเฉพาะกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นไทย ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

การจัดการเรียนการสอน

1. สถานศึกษาต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

2. การจัดการเรียนการสอน ควรจัดในบริบทของความเป็นไทยผสมผสานความเป็นสากล โดยมุ่งเน้นความรักท้องถิ่น ประเทศชาติ และความเป็นไทย

3. สถานศึกษาต้องจัดการเรียนการสอนทุกวิชา โดยสอดคล้องคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงงาม สร้างความมั่นใจ และส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าใช้ภาษาในการสื่อสาร

4. การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษในระดับก่อนประถมศึกษา ต้องคำนึงถึงความสามารถพื้นฐานในการใช้ภาษาไทยของผู้เรียน ความพร้อม ความสนใจที่จะเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ควรจัดกิจกรรมง่าย ๆ ที่ทำให้นักเรียนมีความสุข สนุกสนาน สร้างความกระตือรือร้น และประสบความสำเร็จ เช่น การร้องเพลง การฟังนิทานประกอบภาพ การเล่นเกมบทบาทสมมติ การเล่นเกมการศึกษา เป็นต้น

สื่อการเรียนการสอน

1. สถานศึกษาต้องจัดให้มีหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ระดับที่เปิดสอนทั้งฉบับภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ให้ครูทุกคนได้ศึกษา
2. สถานศึกษาจัดหาหนังสือเรียนที่เป็นภาษาไทยครบถ้วน ตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด อย่างน้อย 10 ชุด ไว้ในห้องสมุด
3. ในกรณีที่สถานศึกษาจัดทำหนังสือเรียนขึ้นเองและมีการบังคับซื้อหนังสือเรียนนั้น ต้องได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการก่อน
4. สถานศึกษาต้องจัดหาเอกสารประกอบการเรียนการสอน หนังสือแบบฝึกหัดหรือหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่เป็นภาษาอังกฤษครบทุกวิชาในจำนวนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระตามหลักสูตร โดยระบุนายการจำนวนหนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
5. สถานศึกษาต้องจัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ ที่ทันสมัย ให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียนอย่างครบถ้วนและเพียงพอ และจัดบริการใช้สื่อดังกล่าวให้ผู้เรียนสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

ห้องปฏิบัติการ อาคาร

สถานศึกษาต้องจัดให้มีห้องเรียน ห้องประกอบ ห้องปฏิบัติการ และโรงฝึกงานสำหรับนักเรียน ตามเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานต้นสังกัดเป็นอย่างน้อย

การวัดผลประเมินผลการเรียน

1. การวัด และประเมินผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร/ข้อกำหนดในหลักสูตร โดยจัดทำหลักฐานแสดงผลการเรียนเป็นภาษาอังกฤษ สำหรับผลสัมฤทธิ์ด้านการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต้องใช้การสอบ TOEFL หรือ IELTS ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
2. สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการประเมินผลด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ตลอดจนระยะเวลาของการเรียนการสอนมีการประเมินเพื่อการปรับปรุงแก้ไขให้ผู้เรียนได้พัฒนาครบทุกด้านเต็มศักยภาพและจัดทำผลประเมินไว้เป็นหลักฐาน

คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ สพฐ 43 / 2546 เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมนโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ

ด้วยกระทรวงศึกษาธิการเห็นสมควรแก้ไขและเพิ่มเติมข้อความในเอกสารแนบท้ายคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก 1065 / 2544 สั่ง ณ วันที่ 9 ตุลาคม 2544 เรื่อง ให้ใช้นโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ ดังนี้

1. แก้ไขและเพิ่มเติมข้อความในเอกสารแนบท้ายคำสั่งฯ เรื่อง นโยบาย ดังนี้

“เพื่อให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ของกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ และเรียกชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า English Program: EP ได้อย่างมีคุณภาพ มีความเท่าเทียม และเป็นธรรม กระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดนโยบายดังนี้”

2. ให้แก้ไขและเพิ่มเติมข้อความในเอกสารแนบท้ายคำสั่งฯ เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการในหัวข้อการบริหารจัดการ ข้อ 2.6 ข้อ 8.4 ข้อ 8.5 ข้อ 10 และข้อ 10.2 โดยให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

“ข้อ 2.6 หน่วยงานสังกัดเสนอขออนุมัติต่อกระทรวงศึกษาธิการ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

“ข้อ 8.4 ครูผู้สอนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา ต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ในการสื่อสารเหมือนเจ้าของภาษา และได้คะแนนสอบ TOEFL ไม่น้อยกว่า 550 หรือ TOEIC ไม่น้อยกว่า 600 หรือ ได้รับหลักฐานการทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษ เทียบเท่าเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น จากสถาบันภาษาที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง”

“ข้อ 8.5 ครูผู้สอนทุกคน ต้องมีความรู้ความเข้าใจเด็ก และวิธีการจัดการเรียนการสอน โดยมีหลักฐานการศึกษาด้านการสอน ไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต หรือหลักฐานที่แสดงว่าได้ผ่านการอบรมด้านวิชาการศึกษา จากหน่วยงานหรือสถาบันที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง ไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต หากยังไม่ได้รับการศึกษา ผ่อนผันให้เข้ารับการศึกษากายในระยะเวลา 1 ปี หรือมีประกาศนียบัตรวิชาชีพครู หรือมีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 3 ปี โดยได้รับการรับรองจากหน่วยงานเดิม”

“ข้อ 10 การเก็บค่าเล่าเรียน และการจัดสรรงบประมาณ”

“ข้อ 10.2 สถานศึกษาและกรรมการสถานศึกษาต้องจัดสรรงบประมาณจำนวนหนึ่ง ให้เพียงพอต่อการสนับสนุนให้นักเรียนที่ไม่ได้อยู่ในโครงการและมีความสามารถผ่านเกณฑ์ ให้เข้าเรียนในโครงการอย่างน้อย 3% ของจำนวนนักเรียนแต่ละปี และเพื่อใช้ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนปกติ”

3. ให้แก้ไขและเพิ่มเติมข้อความในเอกสารแนบท้ายคำสั่งฯ เรื่อง การวัดผลและประเมินผลการเรียน ข้อ 1 โดยให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

“ข้อ 1 การวัดและประเมินผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร/ ข้อกำหนดในหลักสูตร โดยจัดทำหลักฐานแสดงผล การเรียนเป็นภาษาอังกฤษ สำหรับผลสัมฤทธิ์ด้านการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6 ต้องใช้การสอบ TOEFL หรือ TOEIC ตามหลักเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด”

การสนับสนุนของกระทรวงศึกษาธิการ

1. จัดตั้งศูนย์รับครู Recruitment Center เพื่อเป็นศูนย์กลาง (กองการสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวง) ทั้งที่เป็นคนไทยและครูที่เป็นชาวต่างประเทศ
2. โรงเรียนจัดหาครูทั้งคนไทยและต่างประเทศ
3. ประสานการรับครูที่เป็นชาวต่างประเทศ โดยผ่านสถานทูตของประเทศนั้น ๆ และ ประสานกับสถาบันภาษาในแต่ละจังหวัด
4. ปรับปรุงแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตการมีงานทำเพื่อให้มีลักษณะ One Stop Service
5. อบรมครูต้นแบบ โดยประสานบริติช เคาน์ซิล และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อบรมครู ที่อยู่ในโครงการ EP และประสานสถานสถาบันราชภัฏสวนดุสิต และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัด อบรมครูให้มีคุณวุฒิ ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก 1065/2544
6. จัดทำสื่อ ตำราเรียน โดยคณะกรรมการจากส่วนกลางให้คำแนะนำเรื่องสื่อและตำรา เรียนที่เหมาะสมกับช่วงชั้น และกรมวิชาการ และสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี จัดแปลตำราบางวิชาเป็นภาษาอังกฤษ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์
7. E-Learning โดยจัดหาสื่อและตำราเรียน จากการสั่งซื้อทาง Internet
8. ติดตามและประเมินผล โดยจัดทำเป็น 2 ระดับ คือ
 - 8.1 วิจัยเพื่อหาข้อมูลการดำเนินงานทั้งหมด โดยคาดว่าจะมีแนวทาง ในการดำเนิน การการบริหารจัดการ วัดประเมินผลคุณภาพ โรงเรียนและนักเรียน ตลอดจนจัดทำมาตรฐานและ ตัวบ่งชี้
 - 8.2 เสนอผลการวิจัย เพื่อสรุปผลการติดตามประเมินผล
9. การให้โควตาเด็กด้อยโอกาส ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก 1065/2544 ให้สถานศึกษาคัดเลือกนักเรียนที่มีความสามารถผ่านเกณฑ์ได้เข้าเรียน โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายเพิ่ม อย่างน้อย 3% ของจำนวนนักเรียนในโครงการการจัดการที่มีคณะกรรมการโดยมีภาคเอกชน เข้าร่วม
1. โรงเรียนของรัฐจะมีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกรรมการโรงเรียน ซึ่ง จะประกอบด้วยผู้แทนจากชุมชนและภาคเอกชนเข้ามาร่วมด้วย

2. โรงเรียนเอกชนจะมีผู้แทนโรงเรียนเอกชนนายกสมาคมโรงเรียนนานาชาติแห่งประเทศไทยเป็นกรรมการในคณะกรรมการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

เป้าหมายเชิงปริมาณและคุณภาพ

1. เชิงปริมาณ โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา จะรับนักเรียนได้ไม่เกินห้องละ 30 คน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ไม่เกินห้องละ 35 คน ตามจำนวนห้องที่ได้รับอนุมัติให้เปิดสอน
2. เชิงคุณภาพ มุ่งเน้นให้เด็กมีความรู้ความสามารถในการสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษและมีความคุ้นเคยกับการใช้ภาษาอังกฤษ

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาที่สอง

ความสำคัญของภาษาอังกฤษ ปัจจุบันสังคมโลกอยู่ในยุคของการเปลี่ยนแปลง คือ สังคมแห่งความรู้ (Knowledge Society) ซึ่งภายในสังคมแห่งความรู้นั้น ทรัพยากรทางเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานที่นักเศรษฐศาสตร์เรียกว่า ปัจจัยการผลิตจะไม่ใช่ว่าเงินทุน ทรัพยากรธรรมชาติและแรงงาน แต่เป็นความรู้ซึ่งมีคุณค่าที่จะก่อให้เกิดผลเสียอันเกิดจากความคิดริเริ่ม หรือการนำความรู้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการผลิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2542, หน้า 10)

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่การสื่อสารถ่ายทอดถึงกันทั่วโลก ปัญหาที่อาจจะตามมาในอนาคต คือ ความหลากหลายของภาษาที่มีใช้กันอยู่มากมาย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องอาศัยภาษากลางมาช่วยในการแก้ปัญหาด้านการสื่อสาร อีกทั้งเป็นการเพิ่มศักยภาพในการถ่ายทอดเทคโนโลยีอันเป็นบ่อเกิดแห่งความเจริญก้าวหน้าไปสู่การพัฒนา ซึ่งภาษากลางหรือภาษาสากลในที่นี้หมายถึงภาษาอังกฤษที่มีการใช้กันกว้างขวางทั่วโลกนั่นเอง

การพัฒนาประเทศไปสู่ความก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน การศึกษาจะเป็นปัจจัยสำคัญและเป็นรากฐานในการพัฒนาคน (สิปปนนท์ เกตุทัต, 2538, หน้า 32) โดยมีหน้าที่เตรียมคนออกสู่สังคมหลายประเทศมีการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรที่ใช้ 2 หรือ 3 ภาษาคู่กับภาษาแม่เพื่อรองรับความเป็นสากลนั้น ปัจจุบันกลุ่มประเทศในเอเชียหลายประเทศ เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย บรูไนดารุสซาลาม มีการจัดการศึกษาโดยใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอนด้วย

สืบเนื่องด้วยมาจากความสำคัญของภาษาอังกฤษดังกล่าว จะเห็นได้ว่าผู้ที่รู้ เข้าใจ และใช้ภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี ย่อมเท่ากับเป็นผู้รู้แหล่งขุมทรัพย์มหาศาล และมีโอกาสที่ดีกว่าในการแสวงหาความรู้ สามารถค้นพบข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ ในแขนงวิชาการต่าง ๆ ดังพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงกล่าวถึงความสำคัญของ

ภาษาอังกฤษว่า “...วิชาหนังสือไทยนั้นเมื่อรู้ดีแล้วพอทำการได้จริงอยู่ แต่เมื่อไม่รู้ภาษาอังกฤษด้วย แล้วจะรู้สึกคับแค้นใจเมื่อภายหลัง เพราะฉะนั้น การที่รู้หนังสือภาษาอังกฤษ เป็นลาภอันพิเศษของนักเรียน ซึ่งจะหาได้ในการเล่าเรียน ถึงแม้ว่าผู้ที่เล่าเรียนในเมืองไทยเพราะเป็นผู้พูดภาษาไม่ชัดเจน เรียนหนังสือภาษาอังกฤษไม่ส่ำก่ล่องแคล่ว ก็อย่าท้อใจ รู้ อ่าน รู้แปลได้แล้วพอที่จะได้รับประโยชน์เป็นอันมาก จะทำให้ทางหากินหรือหาชื่อเสียงของนักเรียนผู้นั้นสะดวกได้ มีผลไพศาล ดีกว่าผู้ที่รู้หนังสือไทยเพียงอย่างเดียวเป็นอันมาก...” (ชาลี ทิรวางษ์, 2536, หน้า 5)

จากที่ได้นำเสนอมานี้แล้วข้างต้นนับได้ว่า ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สำคัญและจำเป็นมากภาษาหนึ่ง เนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นกุญแจอันสำคัญในการเข้าถึงวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ผู้ที่มีความรู้ทางภาษาอังกฤษดีจะเป็นผู้ได้เปรียบในการประกอบอาชีพมากกว่าผู้ที่ไม่รู้ภาษาอังกฤษปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ภาษาที่สอง

การเรียนรู้ใด ๆ ย่อมมีปัจจัยเกื้อหนุนในการที่จะรับรู้ไม่ว่าจะเป็นเจตคติ ความถนัด แรงจูงใจ หรือความพร้อมของผู้เรียนซึ่งในเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ภาษาที่สองที่เป็นที่ยอมรับของนักศึกษาด้านการสอนภาษาที่สอง คือ แรงเสริมและเจตคติ ยุทธศาสตร์การสอน และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ส่วนในด้านโรงเรียนนั้น ปัจจัยที่จะช่วยให้โปรแกรมการสอนภาษาที่สองของนักเรียนประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี ได้แก่ หลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการสอน วิธีการสอน เทคนิคการสอน ตำราเรียนและวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน

สำหรับเรื่องความพร้อมของเด็กที่จะเริ่มเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองนั้น ประพนธ์ สุรัสวดี (2534, หน้า 3) ได้กล่าว โดยสรุปว่า ความพร้อมของเด็กที่จะเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองขึ้นอยู่กับการจัดเตรียมหลักสูตรและบทเรียนที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้เด็กในการที่จะใช้กลวิธีในการเรียนของตนให้เกิดผลที่สุด โดยครูเป็นผู้สร้างแรงจูงใจดังกล่าวด้วยความเข้าใจ มีความเชื่อมั่นในหลักสูตรและบทเรียนที่จะให้เด็กได้เรียนตามถนัดของตน ทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญเช่นเดียวกับแรงจูงใจ และความถนัดที่จะทำให้เด็กเกิดความพร้อมที่จะเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง

แรมสมร อยู่สถาพร (2538, หน้า 39-40) ให้ความเห็นว่าการเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง อายุเท่าไรจึงควรจะเริ่มเรียน เมื่อพิจารณาความสามารถทางภาษาของคนซึ่งมีแต่กำเนิดได้แล้วการเรียนรู้ภาษาที่สองที่เป็นการแทรกเข้ามา โดยการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละวัยให้ถูกต้อง เด็กก็จะรับรู้ภาษาที่สองนั้นได้เช่นเดียวกับการใช้ภาษาของตนเอง ทั้งนี้ข้อพิสูจน์ได้จากเด็กที่ต้องไปใช้ชีวิตอยู่ในประเทศอื่นที่ไม่ใช่ภาษาแม่ เด็กไม่ว่าอายุเท่าไรก็ตามจะสามารถเรียนรู้อาษาของประเทศนั้นเป็นภาษาที่สองได้ โดยเริ่มจากเด็กสามารถเรียนภาษาพูดได้

และติดตามด้วยภาษาเขียน จนถึงการเรียนรู้เกณฑ์ทางภาษาที่สองนั้นต่อไป ดังนั้นอายุของเด็กที่จะเริ่มเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองจึงไม่น่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะต้องกำหนดไว้เป็นที่แน่นอน การเตรียมความพร้อมของเด็กที่จะเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองอย่างถูกต้องน่าจะเป็นตัวแปรที่สำคัญกว่าอายุของเด็ก

จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ภาษาที่สองของเด็กนั้นมีด้วยกันหลายประการ ส่วนสำคัญและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปก็คือ เจตคติต่อการเรียน ยุทธศาสตร์การสอนของครู และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนนั่นเอง สภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนที่เปิดสอนโครงการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน

สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนที่เปิดสอนโครงการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน

สภาพการดำเนินงานของโรงเรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ อยู่ในระยะการปรับตัว คิดค้นแสวงหาความมั่นคงและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น สภาพปัจจุบันที่เป็นอยู่และปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถแยกแยะได้ดังต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนการสอน ในระดับต่าง ๆ ของแต่ละโรงเรียนต่างกัน แม้จะมีหลักการกลาง ๆ ไว้ว่าระดับอนุบาลใช้แนวทางการเตรียมความพร้อม เพื่อให้เด็กนักเรียนมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตามควรแก่วัยโดยใช้วิธีเรียนโดยการเล่น ระดับประถมศึกษาใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการยึดความต้องการและความพึงพอใจของเด็กเป็นหลัก ระดับมัธยมศึกษาใช้วิธีการสอนแบบรายวิชา ระดับอาชีวศึกษาใช้วิธีการสอนแบบบรรยายและฝึกปฏิบัติ ซึ่งที่ผ่านมาแต่ละโรงเรียนยังไม่มีหลักเกณฑ์และวิธีการเรียนการสอนให้โรงเรียนปฏิบัติไปในแนวเดียวกัน
2. คุณภาพของครูผู้สอน ตามหลักเกณฑ์ให้ใช้ครูชาวต่างประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ วุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ครูผู้สอนระดับอนุบาลจะต้องมีวุฒิการสอนด้านอนุบาลศึกษา ผู้สอนวิชาชีพต้องมีความรู้ ความสามารถในสาขาวิชาที่สอน การกำหนดวุฒิขั้นต่ำไม่ได้ระบุว่าสาขาใด ทำให้อาจเกิดปัญหาด้านคุณภาพการสอน เพราะถ้าผู้เป็นครูมีความรู้ด้านจิตวิทยาจะได้มีพฤติกรรมการสอนที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนต่อเนื่องในการอบรมครูชาวต่างประเทศที่สอนในโรงเรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนให้มีประสบการณ์ด้านการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ และโรงเรียนมักจะประสบปัญหาในการหาครูที่มีคุณภาพ

3. การผลิตและการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน โรงเรียนแต่ละแห่งดำเนินการจัดหาและพัฒนาสื่อประกอบการเรียนการสอนด้วยตนเอง ยังไม่มีหลักเกณฑ์ข้อกำหนดแนวทาง

การใช้และพัฒนาสื่อ ลักษณะดังกล่าวทำให้เนื้อหาของสื่อไม่ตรงตามหลักสูตรทำให้แต่ละโรงเรียนมีมาตรฐานต่างกัน

4. การวัดผลประเมินผลและการรายงานผล โรงเรียนแต่ละแห่งดำเนินการวัดผลและประเมินผลด้วยวิธีการของตนเอง ใช้ข้อสอบที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเอง การรายงานผลใช้รูปแบบและเอกสารการรายงานผลที่แต่ละโรงเรียนพัฒนาขึ้นเองทำให้ขาดมาตรฐาน ประกอบกับรายการเอกสารของกรมวิชาการ เช่น หลักสูตร คู่มือการสอน รายการจุดประสงค์วิชาต่าง ๆ และใบประกาศนียบัตรที่ใช้เป็นภาษาอังกฤษยังมีขีดจำกัดไม่ครอบคลุม

5. การบริหารจัดการโรงเรียนแต่ละแห่งยังใช้สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนแตกต่างกันและยังมีการจัดการองค์การที่เป็นตามลักษณะและความพร้อมของตนเอง อันจะมีผลทำให้คุณภาพของผู้เรียนแตกต่างกัน

แม้ว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนจะได้รับการสนับสนุนและเปิดโอกาสให้โรงเรียนทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีความพร้อมเปิดดำเนินการได้ แต่ในความเป็นจริงในการดำเนินการยังขาดนโยบาย แผน และมาตรการที่ชัดเจน และต่อเนื่องระหว่างบทบาทของภาครัฐและเอกชนในการร่วมกันจัดการศึกษา ในขณะที่โรงเรียนสังกัดหน่วยงานอื่น ๆ เริ่มดำเนินการในลักษณะเดียวกันหลายแห่งซ้ำซ้อนกัน สืบเนื่องมาจากการไม่มีแม่แบบของการจัดการศึกษาที่แยกแยะไว้ชัดเจน กล่าวคือ ขาดการประสานบทบาทของภาครัฐและภาคเอกชนนั่นเอง (สุทธิพงศ์ ยงศ์กมล, 2543, หน้า 16-18)

การบริหารงานวิชาการโรงเรียนที่เปิดสอนโครงการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน

นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการดังต่อไปนี้

อำภา บุญช่วย (2537, หน้า 1) งานวิชาการเป็นหัวใจของสถาบันการศึกษาทุกระดับไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัย วิทยาลัยหรือโรงเรียน การที่จะดูว่าสถาบันใดมีมาตรฐาน ก็มักเอาผลงานทางวิชาการเป็นสำคัญ งานวิชาการจะสัมฤทธิ์ผลเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้บริหารว่าจะเอาจริง เอาจังกับงานวิชาการมากน้อยแค่ไหน

กิตติมา ปริศิทธิกุล (2532, หน้า 48) ได้กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนประเภทใด มาตรฐานหรือคุณภาพทางการศึกษามักจะได้รับการพิจารณาจากผลงานทางด้านวิชาการเป็นสำคัญ และยังรวมถึงการอบรมศีลธรรม จรรยาและความประพฤติของนักเรียนเพื่อให้เป็นคนดี นำความรู้ ความสามารถพอที่จะเลี้ยงชีพได้ตลอดจนช่วยเหลือสังคมตามสมควร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, หน้า 2) ที่สรุปว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียน การสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน จะเห็นว่าการบริหารงาน วิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหาร โรงเรียนที่จะต้องให้ความสนใจและตระหนักถึงหน้าที่ ความรับผิดชอบ เพราะการบริหารเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จของผู้บริหาร

อมรา เล็กเริงสินธ์ (2540, หน้า 175) ได้ให้ความหมายของงานวิชาการว่าเป็นกิจการ ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การเรียนการสอน ซึ่งถือเป็นงานหลักของโรงเรียน จนมีคำกล่าวว่า “งานวิชาการเป็นหัวใจของสถานศึกษา” เพราะสถานศึกษาหรือโรงเรียนนั้นที่หน้าที่ให้ความรู้ พื้นฐานเพื่อให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดี ดังนั้นผลผลิตของ โรงเรียนจะมีคุณภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับ งานของฝ่ายวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536, หน้า 7) ให้ความหมายของ การบริหารงานวิชาการไว้ว่า งานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง กิจกรรมทุกชนิดที่ เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ บังเกิดผลดีต่อผู้เรียน มากที่สุด

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหาร โรงเรียน โดยมีการจัด กิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ การศึกษา การอบรมให้เด็กเป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ตามที่หลักสูตรและสังคมต้องการ

ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการนับว่าเป็นงานที่สำคัญของโรงเรียน จุดมุ่งหมายของงานวิชาการนั้น อยู่ที่ การสร้างนักเรียนให้มีความรู้ มีคุณภาพ สามารถประกอบอาชีพได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นักการศึกษาที่กล่าวไว้ดังนี้

รวีวรรณ เสวตอมร (2529, หน้า 43-45) กล่าวถึงงานที่เป็นหัวใจของการบริหาร โรงเรียน คือ งานด้านวิชาการ เพราะจุดมุ่งหมายของการมีโรงเรียนโดยรวมก็คือ การจัดการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความสามารถที่จะดำรงชีวิตของตนได้อย่างมีความสุข ตามนโยบาย การจัดการศึกษาของชาติ ซึ่งจะเน้นจุดมุ่งหมายแตกต่างกันตามแต่ระดับชั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ ผู้บริหารโรงเรียนจะพยายามดำเนินการทุกวิถีทาง เพื่อให้งานวิชาการของโรงเรียนนั้นดำเนินไป อย่างถูกต้องตามวิธีการบริหาร บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ และมีความเป็นเลิศในด้านวิชาการ เพราะผู้บริหารโรงเรียนเปรียบเสมือนเฟืองตัวหลักที่ขับเคลื่อนโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532, หน้า 18) ได้ให้ความหมายว่า งานที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องดำเนินการนั้นมีอยู่ 6 งาน และในงานด้านวิชาการเป็นงานที่สำคัญ ที่สุด ส่วนงานด้านอื่น ๆ จะเป็นงานสนับสนุนในการดำเนินงานวิชาการให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ภิญโญ สาร (2523, หน้า 436) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นผู้รับผิดชอบในการเป็นผู้นำทางด้านวิชาการเป็นอันดับแรก เพราะหน้าที่หลักของโรงเรียนก็คือ การให้ความรู้แก่นักเรียนทางด้านวิชาการ ผู้บริหารจะต้องกระตุ้นเตือนครู เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ปกรณ ศรีคอนไผ่ (2530, หน้า 97) กล่าวว่างานวิชาการในโรงเรียนเป็นงานที่สำคัญที่สุด ครูใหญ่หรือผู้บริหารโรงเรียนควรกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้กับครูทุกคน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องใช้ความรู้ ความเป็นผู้นำของตนเองให้เป็นประโยชน์มากที่สุด

กิตติมา ปริศิตติก (2532, หน้า 48) ได้กล่าวไว้ว่า ความสำคัญของงานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นงานประเภทใด มาตรฐานหรือคุณภาพมักจะได้รับพิจารณาจากผลงานวิชาการเป็นสำคัญ

อำภา บุญช่วย (2537, หน้า 2) กล่าวว่างานวิชาการโดยทั่วไปเป็นภารกิจหรือหรืองานในสถานศึกษาโดยเฉพาะในโรงเรียนมักจะแยกเป็น 6 งาน ในบางสถานศึกษาจะแยกย่อยมากหรือน้อยกว่านั้น ขึ้นอยู่กับปริมาณของนักเรียน นักศึกษา ของสถานศึกษานั้น ๆ แต่ไม่มีสถานศึกษาหรือโรงเรียนใดไม่ได้จัดให้มีงานด้านวิชาการ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของสถานศึกษา

อุทัย บุญประเสริฐ (2540, หน้า 25) กล่าวว่างานวิชาการเป็นงานหลัก เป็นงานที่เป็นหัวใจของโรงเรียน และมีหลักสูตรเป็นส่วนที่สำคัญของงานวิชาการ ใช้กำกับการจัดระบบการทำงาน ของโรงเรียน และใช้กำกับกระบวนการดำเนินงานในส่วนต่าง ๆ ของโรงเรียน ให้ตอบกลับและสนับสนุนการทำงานของโรงเรียน คือให้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ให้ได้คนดีที่เป็นคนที่สมบูรณ์

มิลเลอร์ (Miller, 1965, p. 175) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของงานวิชาการว่า งานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียน และที่สำคัญมากที่สุด ได้แก่ การจัดโปรแกรมการเรียน และการปฏิบัติตามโปรแกรม ตลอดจนการวัดผล เพื่อที่จะได้ติดตามผลการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีนั้นเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะละเลยมิได้

แบรดลีย์ (Bradley, 1983, p. 21) มีแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของงานวิชาการว่า การพัฒนาบุคคลทางการศึกษาในปัจจุบันนี้ เน้นให้ครูเป็นผู้มีทักษะและความชำนาญทางการสอน (งานวิชาการ) เป็นสิ่งสำคัญ ส่วนงานธุรการ งานอื่น ๆ ถือเป็นอันดับรอง

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การบริหารงานในสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญต่องานวิชาการเป็นอันดับแรก การบริหารงานวิชาการจึงเป็นภารกิจที่สำคัญของผู้บริหารที่จะต้องดำเนินการให้เกิดผลดีและมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยจัดให้มีระเบียบแบบแผนและมีขั้นตอนในการดำเนินงานเพื่อความคล่องแคล่วในการปฏิบัติงานของครูและเพื่อผลทางการเรียนของนักเรียน ผู้บริหารจะต้องมีความตระหนักและมีความเข้าใจบทบาทหน้าที่และขอบข่ายการบริหาร

งานวิชาการของโรงเรียนเป็นอย่างดี โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางนั้นผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตั้งแต่ การบริหารโครงการ การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ การสรรหาครูชาวต่างประเทศ การจัดการทรัพยากรและกิจกรรมของสถานศึกษา การจัดหาสื่อการเรียนการสอนและเอกสารประกอบการเรียนการสอนที่เป็นภาษาอังกฤษ การวัดผลประเมินผล และการประเมินโครงการ

ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญของการศึกษาทุกระดับ ผู้บริหารการศึกษาจะต้องรับผิดชอบในการจัดการศึกษาซึ่งจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ประมวลการสอน อุปกรณ์ตารางสอน แบบเรียน ห้องสมุดโรงเรียน การวัดผลการศึกษา และการสอนต่าง ๆ ที่ทันสมัยอยู่เสมอ งานวิชาการจะชี้ให้เห็นถึงคุณภาพ และประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของหน่วยงานนั้น ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องให้ความสนใจในการบริหารงานวิชาการเป็นพิเศษและเชื่อว่าการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนการสอนในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนประเภทใด ประสิทธิภาพของนักเรียนย่อมขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการเป็นสำคัญ

สำหรับของข่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวิชาการที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพ คุณภาพในการบริหารวิชาการ มีผู้ให้ความเห็นเกี่ยวกับขอบข่ายการบริหารงานวิชาการไว้ดังนี้

มิลเลอร์ (Miller, 1965, p. 175) กล่าวว่า งานวิชาการประกอบด้วย 1) การจัดโปรแกรมการสอน 2) การปฏิบัติตามโปรแกรม 3) การติดตามการเรียนการสอน 4) การจัดบริการการสอน

แคมเบลล์ และคณะ (Campbell et al., 1972, p. 173 อ้างถึงใน ปรีชา บุญคมรัตน์, 2532, หน้า 19) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของงานวิชาการว่าเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การดำเนินงานและการประเมินผล โปรแกรมการศึกษาในด้านการวางแผนเฉพาะของสถานศึกษา การวางแผนโครงการของการเรียนการสอน หลักสูตร และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรของชาติ การจัดและการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนและอุปกรณ์การสอน การประเมินผลการสอน

กิตติมา ปรีดีคิลก (2532, หน้า 58) ได้แบ่งขอบข่ายของงานวิชาการออกเป็น 6 ประการ คือ

1. แผนปฏิบัติงานด้านวิชาการ
2. หลักสูตรและการสอน
3. การจัดการเรียนการสอน
4. สื่อการสอน
5. การปรับปรุงการเรียนการสอน
6. การวัดผลประเมินผล

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532, หน้า 18) ได้กำหนดขอบข่ายของงานวิชาการและบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงานวิชาการว่า งานวิชาการซึ่งถือเป็นงานหลักของโรงเรียน ผู้บริหารจะต้องเข้าใจขอบข่ายงานเพื่อจะได้บริหารงานให้ครอบคลุมงานต่าง ๆ ได้ สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา งานวิชาการ มีขอบข่ายดังต่อไปนี้ งานด้านหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ งานการเรียนการสอน งานวัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศการศึกษา งานด้านวางแผน และกำหนดวิธีดำเนินงาน งานส่งเสริมการสอน และงานประชุมอบรมทางวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดที่จะเป็นผู้ริเริ่มในการดำเนินงานวิชาการให้เป็นไปอย่างราบรื่น จึงควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. กำหนดนโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์และวางแผนของโรงเรียน
2. ควบคุม กำกับ ติดตาม และนิเทศงานวิชาการอย่างมีระบบ
3. จัดหาหลักสูตรและเอกสารหลักสูตรให้เพียงพอตามสภาพของโรงเรียน
4. จัดให้ครูผลิต จัดหา สื่อการเรียนการสอนและควบคุมดูแลให้ครูนำไปใช้ประกอบ

การสอน

5. จัดให้มีมุมหนังสือหรือห้องสมุดให้เหมาะสมตามสภาพของโรงเรียน
6. ให้โรงเรียนมีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนตามระเบียบว่าด้วยการวัดผล
7. ส่งเสริมและนำเทคนิควิธีการใหม่ ๆ ที่เหมาะสมมาใช้ดำเนินงานวิชาการในโรงเรียน

กรมวิชาการ (2538, หน้า 180) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารวิชาการตามเกณฑ์ประเมินโรงเรียนรับรางวัลพระราชทาน ไว้ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. การจัดบุคลากรตรงตามหน้าที่
3. การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา
4. การจัดสื่อการเรียนการสอน
5. การจัดบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน
6. การจัดการเรียนการสอน
7. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
8. การดำเนินการด้านการวัดผล และประเมิน

อุทัย บุญประเสริฐ (2540, หน้า 36) ได้แบ่งขอบเขตของงานวิชาการ โรงเรียนว่าจะครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้

1. เรื่องความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน

2. เรื่องการสอนและการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

3. เรื่องงานกิจกรรมนักเรียน และการบริหารกิจกรรมนักเรียน ให้สนองหลักสูตรและเสริมสร้างให้เป็นผลสมบูรณ์ ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายหลักสูตร

4. เรื่องงานสื่อการสอนและห้องสมุด เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตร เพื่อเสริมพัฒนาการของนักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายหลักสูตร เรื่องห้องสมุดและเสริมสร้างความทันสมัยทางวิชาการแก่ครูโดยตรง

5. เรื่องการวัดผลประเมินผลและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และหลักการของหลักสูตร กับการประเมินมาตรฐานคุณภาพทางวิชาการของโรงเรียน

6. เรื่องการนิเทศการศึกษาและพัฒนาวิชาชีพสำหรับบุคลากรครู และบุคลากรทางวิชาการของโรงเรียน

กรมสามัญศึกษา (2540, หน้า 3) ได้กำหนดขอบข่ายงานวิชาการเอาไว้ 6 ด้าน คือ

1. การวางแผนงานวิชาการ
2. การบริหารงานวิชาการ
3. การจัดการเรียนการสอน
4. การส่งเสริมและพัฒนาด้านวิชาการ
5. การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้และงานทะเบียนนักเรียน
6. การประเมินผลการจัดการงานวิชาการ

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, หน้า 3) ได้กล่าวถึงขอบข่ายการบริหารงานวิชาการไว้ว่าขอบข่ายด้านงานวิชาการจะครอบคลุมตั้งแต่

1. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ เป็นการวางแผนเกี่ยวกับ การพัฒนาหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการล่วงหน้าเกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้แก่ แผนปฏิบัติงานวิชาการ โครงการสอน บันทึกการสอน

2. การจัดดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนในสถานศึกษาดำเนินไปด้วยดี และสามารถปฏิบัติได้ จึงต้องมีการจัดเกี่ยวกับการเรียนการสอนดังนี้ การจัดการเรียน การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การจัดแบบเรียน การปรับปรุงการเรียนการสอน การฝึกงาน

3. การจัดการบริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอน เป็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และส่งเสริมการจัดหลักสูตร และโปรแกรมการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ คุณภาพ ได้แก่ การจัดสื่อการเรียนการสอน การจัดห้องสมุด การนิเทศการสอน

4. การวัดผลประเมินผล รวมทั้งการติดตามผล

แฟเบอร์ และเชียร์รอน (Faber & Shearon, 1970, p. 212 อ้างถึงใน สามารถ รักษาศิลป์, 2534, หน้า 14) ได้แบ่งงานบริหารวิชาการออกเป็น 6 ด้านคือ

1. การจัดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
2. การจัดเนื้อหาของหลักสูตร
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การจัดอุปกรณ์การสอน
5. การนิเทศการสอน
6. การส่งเสริมครูประจำการ

สรุปได้ว่า งานวิชาการมีขอบข่ายกว้างขวางทั้งในด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยทั่วไป ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การศึกษาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน การบริการการสอนและการจัดการวัดและประเมินผล รวมทั้งการนิเทศ ติดตามและนำผลการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงานด้านต่าง ๆ

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัญหา และแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนที่เปิดสอนโครงการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่เกี่ยวกับด้านวิชาการในขอบข่ายงาน 6 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนงานวิชาการ 2) ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านสื่อการเรียนการสอน 5) ด้านการนิเทศการศึกษา 6) ด้านการวัดผล ประเมินผล และงานทะเบียนนักเรียน ดังนี้

ด้านการวางแผนงานวิชาการ

การวางแผนเป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร เป็นจุดเริ่มต้นในการทำงาน เป็นการเตรียมความพร้อมในการดำเนินงาน เมื่อมีการวางแผนที่ดีก็เท่ากับงานนั้นสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง ให้ความหมายของการวางแผนงานวิชาการไว้ดังนี้

เสรี ลาขโรจน์ (2531, หน้า 116) ได้กล่าวถึงการวางแผนงานวิชาการไว้ว่า

การวางแผนเป็นงานที่สำคัญงานหนึ่งในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ผู้บริหารจะมอบหมายให้ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการควบคุมดูแล เพราะแผนงานวิชการนั้นเป็นตัวนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน แผนงาน โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการของโรงเรียน จึงมีเป้าหมายอยู่ที่การสนองวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เป็นสำคัญ ดังนั้น การวางแผนปฏิบัติการของโรงเรียนจึงควรมีกรรมการประกอบด้วยบุคคลระดับ ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้างานทั้งนี้เพราะบุคคลดังกล่าวเป็นเจ้าของโครงการ และผู้รับผิดชอบดูแลติดตามประเมินงานอยู่ในตัว

ธงชัย สันติวงศ์ (2537, หน้า 151-154) ให้ความหมายของการวางแผนว่า การวางแผน หมายถึงการตัดสินใจเลือกใช้การกระทำ และสิ่งที่สมควรจะต้องปฏิบัติเอาไว้เป็นการล่วงหน้า คุณลักษณะของการวางแผนจะสำคัญอยู่ที่การคิดและตัดสินใจที่จะต้องทำ และคิดไว้ให้เสร็จก่อนลงมือทำงาน

ประชุม รอดประเสริฐ (2543, หน้า 88) กล่าวว่า การวางแผนเป็นกระบวนการที่บุคคล หรือหน่วยงานได้กำหนดขึ้นไว้ล่วงหน้าเพื่อการปฏิบัติงานในอนาคต เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ การวางแผนมีคุณค่าอย่างมากต่อวัตถุประสงค์ขององค์กรหรือของหน่วยงานและมีความสำคัญยิ่งต่อของแต่ละบุคคลในการปฏิบัติงานหรือปฏิบัติภารกิจทั้งหลาย

สรุปได้ว่าการวางแผน หมายถึง กิจกรรมที่มีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย นโยบาย และวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุดไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย

ความสำคัญของการวางแผนงานวิชาการ การวางแผนช่วยให้การปฏิบัติงานของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ ได้ประสิทธิผล การบริหารงานที่ไม่มีแผนไว้ล่วงหน้า เสมือนเป็นการทำงาน “แบบหาเข้ากินคำ” หรือ “แก้ปัญหาเฉพาะหน้ารายวัน” หรือ “การสร้างบ้าน สร้างอาคารเรียน โดยไม่มีแบบพิมพ์เขียว” ระบบงานจะขาดการปรับปรุงพัฒนาจากคณะผู้ร่วมงาน คณะผู้ร่วมงานจะมองไม่เห็นแนวทางในการทำงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต คณะผู้ร่วมงานไม่รู้วิธีการกระทำหรือทางเลือกที่มีประโยชน์สูงสุด มีประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานทั้งระบบอาจมีความสับสน หรือก่อให้เกิดปัญหาผูกพันตามมาได้ การวางแผนจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญของคณะผู้บริหาร ความสำคัญของการวางแผนมีดังนี้ (กรมสามัญศึกษา, 2535, หน้า 166-167)

1. การวางแผนเป็นกระบวนการของการคิดก่อนลงมือกระทำ จึงเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจอย่างมีหลักเกณฑ์ มีประสิทธิภาพ ได้ประสิทธิผล
2. คณะวางแผนจะพิจารณาสภาพเดิมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน คิดถึงอนาคต มุ่งหวังจะเป็นอย่างไร คิดหาวิธีการที่จะให้บรรลุความมุ่งหวัง กำหนดจุดประสงค์เฉพาะ วัตถุประสงค์และเป้าประสงค์ไว้แล้ว คณะทำงานคิดวิธีหาเส้นทางที่จะทำให้สำเร็จตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ การวางแผนช่วยให้การบริหารงานพ้นจากความล้มเหลวได้ และจะได้ผลงานที่ถูกต้อง ใกล้เคียงกับสิ่งที่ผู้บริหารต้องการ

3. การวางแผนจะได้แผนงาน แผนปฏิบัติการ เป็นศูนย์กลางการประสานงานของหน่วยงานและคณะผู้ทำงาน เป็นเครื่องมือควบคุมการทำงานของคณะผู้บริหาร แผนงานเป็นกรอบกำหนดทิศทางการทำงานร่วมกัน ทุกคนในหน่วยงานต่างรู้กันว่าจะทำอย่างไรใครช่วยบ้าง ทำเมื่อใด มีเป้าประสงค์ของงานอย่างไร การทำงานที่มีแผนจะไม่สับสนวุ่นวาย จะลดความขัดแย้งของหน่วยงาน จะช่วยลดหรือหลีกเลี่ยงการทำงานที่ซ้ำซ้อนได้ แผนงานจึงเป็นที่รวมของความ

สามัคคี ทำงานเสร็จตามวัตถุประสงค์ คณะผู้ร่วมงานสามารถทำงานอย่างเป็นระบบ เมื่อมีแผนงานจะสามารถวางระบบควบคุมติดตาม ดูแลการทำงานเป็นขั้นตอน คณะผู้บริหารสามารถเลือกปรับแก้สถานการณ์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ได้ดีกว่าการทำงานโดยไม่ได้อำนาจไว้ก่อน

4. การวางแผนทำให้การปฏิบัติงานต่าง ๆ ของหน่วยงานเป็นไปอย่างประหยัด ลดความสูญเปล่าและมีประสิทธิผล ใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดภายใต้ความจำกัดและผลปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ

5. การวางแผนงาน หรือแผนปฏิบัติการ จะเป็นตัวควบคุมระบบการใช้จ่ายเงินของหน่วยงาน แผนปฏิบัติการของโรงเรียน หมวดยวิชา หัวหน้าฝ่าย หัวหน้างาน จะต้องใช้จ่ายเงินตามงานและโครงการที่วางไว้ในแผนปฏิบัติการ บุคคลทั้งคณะจึงจะรู้สถานะเงิน ฐานะและโครงการที่ต้องปฏิบัติ จัดทำตามขั้นตอน งานไม่หยุดชะงักได้ การเงินจะถูกกันไว้ใช้จ่ายตามแผน

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, หน้า 122) ได้กล่าวถึงการวางแผนงานวิชาการว่าเป็นสิ่งสำคัญและมีประโยชน์ต่อสถานศึกษามาก ช่วยให้เห็นปัญหาต่าง ๆ และวิธีการแก้ไขตั้งแต่เริ่มต้น การวางแผนงานวิชาการมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานในสถานศึกษาดังต่อไปนี้

1. สถานศึกษามีงบประมาณ และทรัพยากรจำกัด การวางแผนจะช่วยให้ใช้งบประมาณและทรัพยากรอื่น ๆ ได้อย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด

2. การวางแผนจะเป็นตัวกำหนดกิจกรรมที่จะทำในอนาคตไว้ล่วงหน้าโดยได้ศึกษาถึงข้อมูลและข้อเท็จจริงอื่น เพื่อช่วยให้ผู้ทำงานสามารถคาดการณ์ล่วงหน้า และเตรียมพร้อมที่จะแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น

3. สถานศึกษาจะประกอบด้วยงานต่าง ๆ หลายงาน เช่น การวิชาการงานกิจการนักเรียน งานธุรการ ซึ่งแต่ละงานจะมีภาระหน้าที่และแผนการดำเนินงานของตนเอง การสามารถจัดแผนร่วมกันระหว่างงานต่าง ๆ จะทำให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้และช่วยเหลือกันและกันได้

4. การวางแผน จะสามารถทำให้พัฒนาสถานศึกษาไปตามทิศทางที่กำหนดไว้ และสามารถคงอยู่ในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

กิตติมา ปรีดีศิลป (2532, หน้า 58) ได้กล่าวถึงการวางแผนงานวิชาการไว้ว่า การวางแผนงานวิชาการ ควรปฏิบัติดังนี้

1. การวางแผนวิชาการที่ดี ควรให้ทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันวางแผนไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดยวิชา และครูผู้สอน

2. มีการแบ่งงานวิชาการออกเป็นด้าน ๆ ตามภาระหน้าที่ของงานวิชาการ เช่น การจัดตารางสอน งานบริการสื่อการสอน งานจัดบุคลากร งานทะเบียนวัดผล เป็นต้น

3. การจัดการศึกษาตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และโครงสร้างของหลักสูตร เพื่อนำมาจัดแผนการเรียน

4. จัดแนวปฏิบัติสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน และมีการประสานงานให้แนวปฏิบัติเป็นด้วยความราบรื่น

5. จัดทำขั้นตอนการปฏิบัติงานของแต่ละงานให้ละเอียดชัดเจน เช่น ปฏิทินปฏิบัติงาน การจัดตารางสอน เป็นต้น

สุพล จอมทอง (2540, หน้า 14) ได้กล่าวเกี่ยวกับแผนงานวิชาการไว้ว่า การวางแผนงานวิชาการเป็นขั้นตอนที่จะต้องดำเนินการให้เสร็จก่อนที่จะมีการปฏิบัติ โดยจะต้องจัดระบบสายงานวิชาการ งบประมาณ มีการเตรียมอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากรแล้วจัดทำเป็นเอกสารขึ้นทั้งระเบียบ แนวปฏิบัติงาน โครงการ และปฏิทินปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้ปฏิบัติได้ถูกต้อง และเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

จากแนวคิดต่าง ๆ ข้างต้นนี้ สามารถสรุปเกี่ยวกับการวางแผนงานวิชาการได้ว่าการวางแผนงานวิชาการจะต้องมีการกำหนดกิจกรรมที่จะกระทำในอนาคต โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดทำระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ และมีการทำแผนงานวิชาการเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งการวางแผนงานวิชาการนั้นจะต้องสอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษา หลักสูตร และปรัชญา หรือเป้าหมายของโรงเรียน จัดบุคลากรในโรงเรียนให้เหมาะสมกับงาน การจัดการเรียนการสอน จะต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน สังคม และชุมชน ทั้งนี้จะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนในการจัดการวางแผนงานวิชาการ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการหรือการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนตามแผนที่กำหนดแล้ว จะส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน และเกิดความพึงพอใจแก่ผู้บริหาร ครู นักเรียนและผู้ปกครอง โดยเฉพาะ โรงเรียนที่เปิดสอน โครงการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีการวางแผนงานวิชาการในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านการจัดหาบุคลากรชาวต่างชาติที่มำทำการสอนในโรงเรียน การจัดเอกสารตำราเรียน การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมทักษะอื่น ๆ การประชาสัมพันธ์โครงการให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบ

ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

หลักสูตรเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการศึกษาระบบการศึกษาของสังคมใดก็ตามจะเจริญก้าวหน้าต้องอาศัยหลักสูตรเป็นพื้นฐานในการดำเนินงาน เพราะหลักสูตรรวมกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งหลายเข้าไว้ด้วยกันทั้งหมด เพื่อเป็นรากฐานของกระบวนการเรียนการสอน ฉะนั้นผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตรเป็นอย่างดี เพื่อการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีผู้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้คือ

ธำรง บัวศรี (2532, หน้า 61) ได้ให้ความหมายว่า เป็นแผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมและมวลประสบการณ์ในแต่ละ โปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียน ได้มีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตามที่จุดหมายกำหนดไว้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534, หน้า 6) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักสูตรเป็นมวลประสบการณ์ทั้งหมดที่จัดในโรงเรียนให้แก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่นักเรียนได้รับทั้งในส่วนที่จัดไว้โดยการวางแผนและไม่ได้วางแผน ซึ่งจะทำให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติในทางที่พึงประสงค์

กรมวิชาการ (2521, หน้า 1) กล่าวว่า หลักสูตรคือข้อกำหนดด้วยจุดหมาย แนวทางวิธีการและเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนการสอนใน โรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ทักษะและพฤติกรรมตามที่กำหนดในจุดมุ่งหมายของการศึกษา

สุมิตร คุณานุกร (2518, หน้า 3) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึง โครงการที่ประมวลความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นภายในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนก็ตาม เพื่อให้นักเรียนพัฒนาตามความประสงค์ที่กำหนดไว้

สันต์ ธรรมบำรุง (2527, หน้า 2) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่โรงเรียนจัดให้นักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ มีทักษะ เกิดความคิด และทัศนคติที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

กรมสามัญศึกษา (2532, หน้า 11) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตรคือ ข้อกำหนดแผนการเรียนการสอนอันเป็นส่วนรวมของประเทศ เพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ

กิตติมา ปรีดีดิถ (2532, หน้า 60) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึงเอกสารที่กำหนด โครงการศึกษาของผู้สอน โดยกำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาเนื้อหาความรู้ และประสบการณ์ที่จะจัดให้แก่ผู้เรียน กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล

สังัด อุทรานันท์ (2532, หน้า 9) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตรเป็นรายการของสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กและเยาวชนจะต้องทำและต้องประสบโดยการพัฒนาความสามารถเพื่อจะทำสิ่งต่าง ๆ ให้ดี และเหมาะสมสำหรับการดำรงชีวิตในวัยผู้ใหญ่ต่อไป

ละเอียด จุฬานันท์ (ม.ป.ป, หน้า 1) กล่าวว่า หลักสูตร เป็นสิ่งที่ต้องมีการวางแผนล่วงหน้าก่อนนำเอาใช้ โดยจะต้องกำหนดจุดหมายและจุดประสงค์ให้แน่นอนลงไปว่า ต้องการให้เกิดผลแก่ผู้เรียนอย่างไร โดยยึดเป้าประสงค์ (Goals) ของการศึกษาเป็นหลัก ดังนั้น จุดหมาย (Aims) และจุดประสงค์ (Objective) ของหลักสูตรในแต่ละระดับการศึกษาของแต่ละประเทศ ย่อมแตกต่างกันไปตามเป้าประสงค์ของการศึกษาของประเทศนั้น ๆ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, หน้า 25) กล่าวว่า หลักสูตรมีความหมาย 3 ประการ คือ หลักสูตรเป็นศาสตร์ที่เป็นทฤษฎี หลักการและการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามที่มีมุ่งหมายไว้หลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษา โดยมีปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ กระบวนการ (Process) ได้แก่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลผลิต (Output) ได้แก่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสำเร็จทางการศึกษาเป็นต้น หลักสูตรเป็นแผนการจัดการเรียนการสอน ที่มีมุ่งประสงค์จะอบรมฝึกฝนให้ผู้เรียนเป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

ทาบ (Taba, 1962, p. 9) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนและครูผู้สอนจัดขึ้น เพื่อให้ นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลง ไปตามลักษณะที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2533, หน้า 1) ที่ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้คือ หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งมวลที่โรงเรียนจัดขึ้นให้นักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้นักเรียน ได้รับความรู้ มีทักษะ เกิดความคิดและเจตคติที่ดี อันจำเป็นต่อการดำรงชีวิต

สุมิตร คุณานุกร (2523, หน้า 2-3) มีความเห็นว่า ถ้าพิจารณาความหมายของหลักสูตร ในระดับชาติ หลักสูตร หมายถึง โครงการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ และ บุญมี เฌรยอค (2529, หน้า 114) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า หลักสูตร หมายถึง โครงการให้ความรู้และประสบการณ์ที่สถานศึกษา จัดให้ผู้เรียนเพื่อผู้เรียนจะได้พัฒนาไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ และ พันัส หันนาคินทร์ (2524, หน้า 175) ให้ความเห็นสนับสนุนว่า หลักสูตรเป็นข้อกำหนดการเรียนการสอนอันเป็นส่วนรวม ของประเทศเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายตามแผนการศึกษาชาติ

คุณหญิง พงศ์ศาสตร์ (2535, หน้า 41) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า เป็นการเรียน การสอนอันเป็นส่วนรวมของประเทศ เพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายของแผนการศึกษาชาติ หลักสูตร ประกอบด้วยจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาวิชา สื่อการเรียนการสอน วิธีสอน และการประเมินผล

สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียนทั้ง ภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาในทุก ๆ ด้าน เป็นไปตาม จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ จุดหมาย หลักการ โครงสร้าง จุดประสงค์ ของการเรียนรู้ เนื้อหารายวิชา สื่อการเรียนการสอน วิธีสอนและประเมินผล

ความสำคัญของหลักสูตร

นักการศึกษาได้ให้ความหมายสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้ กรมวิชาการ (2525, หน้า 4-5) ได้ให้ความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่าเป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางหรือแผนการเรียนการสอน หรือรูปแบบ ของการเรียนการสอนให้มุ่งไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ ซึ่ง สุมิตร คุณานุกร (2523, หน้า 2) กล่าวว่า

หากจะเปรียบความมุ่งหมายทางการศึกษาเป็นผลที่มุ่งหวังแล้ว หลักสูตรก็เปรียบได้กับวิธีที่จะนำความมุ่งหมายดังกล่าวไปสู่ผู้สำเร็จ ส่วนสันต์ ธรรมบำรุง (2527, หน้า 8-10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า

1. หลักสูตร เป็นแผนปฏิบัติงานหรือเครื่องชี้แนวทางปฏิบัติงานของครู เพราะหลักสูตรจะกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล ไว้เป็นแนวทาง

2. หลักสูตร เป็นข้อกำหนดแผนการเรียนการสอน อันเป็นส่วนรวมของประเทศ เพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ

3. หลักสูตร เป็นเอกสารทางราชการ เป็นบัญญัติของรัฐบาล เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฏิบัติ

4. หลักสูตร เป็นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา เพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบัน การศึกษาระดับต่าง ๆ และยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่งในการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ ของการศึกษาของรัฐให้แก่สถานศึกษาด้วย

5. หลักสูตร เป็นแผนการดำเนินงานของผู้บริหาร ที่จะอำนวยความสะดวกและควบคุมดูแลติดตามผล ให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลด้วย

6. หลักสูตร จะกำหนดแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

7. หลักสูตร จะกำหนดลักษณะและรูปร่างของสังคมไทยในอนาคตไว้ว่าจะเป็นไปในรูปใด

8. หลักสูตร จะกำหนดแนวทางให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความประพฤติที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม อันเป็นการพัฒนากำลังซึ่งจะนำไปพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างได้ผล

9. หลักสูตร จะเป็นสิ่งบ่งชี้ความเจริญของประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ การจัดการศึกษาโดยมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย มีประสิทธิภาพ ทันต่อเหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลง ย่อมได้กำลังคนที่ประสิทธิภาพสูงสุด

จากที่กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรสรุปได้ว่าหลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการชี้แนวทางการเรียนการสอนเพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

องค์ประกอบของหลักสูตร พันธ์ หันนาคินทร์ (2529, หน้า 177-178) ได้กล่าวถึงหลักสูตรว่า ต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งได้แก่ การหวังผลที่ต้องการให้เกิดแก่ตัวนักเรียน
2. เนื้อหาหลักสูตร ได้แก่ เนื้อหาซึ่งรวมกิจกรรม และประสบการณ์ ที่จะให้บรรลุถึง

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

3. การนำหลักสูตรไปใช้ ต้องอาศัยสิ่งเหล่านี้ คือ

3.1 คู่มือหลักสูตร ประกอบด้วยคำแนะนำในการสอนวิชาต่าง ๆ โดยเริ่มจากจุดมุ่งหมายในการสอน หน่วยการสอน เนื้อหาวิชาที่สอน สื่อการสอน รวมทั้งอุปกรณ์ต่าง ๆ

3.2 ตำราเรียนที่ควรใช้ประกอบการสอน

3.3 การวางแผนการสอน เป็นการวางแผนล่วงหน้าว่าจะแบ่งเนื้อหาที่จะสอนออกอย่างไร จึงจะเหมาะสมแก่สถานการณ์ต่าง ๆ

3.4 แบบการสอน ซึ่งต้องเลือกใช้ตามสภาพเนื้อหาในการเรียน

3.5 วิธีประเมินผล เป็นข้อแนะนำวิธีการที่จะใช้ในการตรวจสอบว่า นักเรียนได้รับผลจากการสอนของครูเพียงใด โดยให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร หรือบทเรียนนั้น ๆ

สังัด อุทรานันท์ (2532, หน้า 181-191) กล่าวว่า เป็นการยากที่จะบอกให้แน่นอนว่าในการจัดทำหลักสูตรนั้นจะต้องประกอบด้วยเรื่องอะไรบ้าง ทั้งนี้เนื่องจากส่วนประกอบของหลักสูตรที่พบเห็นในหลักสูตรต่าง ๆ ก่อนข้างจะมีความแตกต่างกัน เพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับส่วนประกอบของหลักสูตร จะต้องศึกษาเกี่ยวกับเรื่องส่วนประกอบที่จำเป็นสำหรับหลักสูตรและส่วนประกอบอื่นที่น่าจะบรรจุไว้ในหลักสูตร ดังนี้

1. ส่วนประกอบที่จำเป็นสำหรับหลักสูตร ได้แก่

1.1 จุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะ

1.2 เนื้อหาสาระและประสบการณ์เรียนรู้

1.3 การประเมินผล

2. ส่วนประกอบอื่นที่น่าจะบรรจุไว้ในหลักสูตร ได้แก่

2.1 เหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตร

2.2 การเสนอแนะแนวทางในการจัดการเรียนการสอน

2.3 การเสนอแนะการใช้สื่อการเรียนการสอน

จากเหตุผลดังกล่าวพอสรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ และมวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นหลักสูตรและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ

จุดหมาย

การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดี ตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ทนต่อการเปลี่ยนแปลง มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ และครองชีวิตอย่างสงบสุข (สังัด อุทรานันท์ 2532, หน้า 181-191)

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ จะต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ คงสภาพอ่านออกเขียนได้ และคิดคำนวณได้
 2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ธรรมชาติแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงของสังคม
 3. สามารถปฏิบัติตนในการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและครอบครัว
 4. สามารถวิเคราะห์สาเหตุและเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัวได้อย่างมีเหตุผลด้วยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
 5. มีความภูมิใจในความเป็นคนไทย มีนิสัยไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
 6. มีนิสัยรักการอ่านและใฝ่หาความรู้
 7. มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงาน มีนิสัยรักการทำงานและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
 8. มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในบ้าน และชุมชนสามารถปฏิบัติตนตามบทบาทและหน้าที่ที่ดีของบ้านและชุมชน ตลอดจนอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมในชุมชนรอบ ๆ บ้าน
- โครงสร้าง มวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มี 5 กลุ่ม ดังนี้
1. กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ประกอบด้วย ภาษาไทย และคณิตศาสตร์
 2. กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ว่าด้วยกระบวนการแก้ไขปัญหาของชีวิตและสังคม โดยเน้นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อความดำรงอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี
 3. กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ว่าด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมลักษณะนิสัย ค่านิยม เจตคติ และพฤติกรรม เพื่อนำไปสู่การมีบุคลิกภาพที่ดี
 4. กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ว่าด้วยประสบการณ์ทั่วไปในการทำงาน และความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพ
 5. กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ว่าด้วยกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียนสำหรับกลุ่มประสบการณ์พิเศษในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โรงเรียนอาจเลือกจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในกลุ่มประสบการณ์ทั้ง 4 หรือเลือกจัดกิจกรรมอื่น ๆ ตามความสนใจของผู้เรียน เช่น ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ทั้งนี้อาจเลือกจัดหลาย ๆ กิจกรรมก็ได้หลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 4) ได้กล่าวถึงหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรพุทธศักราช 2544 ไว้ดังนี้

หลักการ เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษา
ของประเทศ จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดมุ่งหมาย หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาค้นไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ
จึงกำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์
ดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา
หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ
มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิดและวิธีการ
ทำงาน ได้เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด
การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค
7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นใน
วิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย
ทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงาม

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐานพุทธศักราช 2544 เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐานไว้ ดังนี้

1. ระดับช่วงชั้น กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับการพัฒนาของผู้เรียน
ดังต่อไปนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

2. สารการเรียนรู้ กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้

- 2.1 ภาษาไทย
- 2.2 คณิตศาสตร์
- 2.3 วิทยาศาสตร์
- 2.4 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 2.5 สุขศึกษาและพละนาัมัย
- 2.6 ศิลปะ
- 2.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 2.8 ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มเป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างพื้นฐานความคิด และเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤตของชาติ กลุ่มที่สอง ประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์

การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นกระบวนการที่สำคัญเพราะหลักสูตรต่าง ๆ จะสัมฤทธิ์ผลได้นั้นขึ้นอยู่กับความพร้อมและความเข้าใจของครูผู้สอน

สมิทร คุณานุกร (2518, หน้า 130) กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ ว่าประกอบด้วย กิจกรรม 3 ประเภท คือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน หลักสูตร ระดับชาติจะกำหนดความมุ่งหมายเนื้อหาวิชาที่จะสอน กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน และการประเมินผลไว้อย่างกว้าง ๆ การนำหลักสูตรไปใช้ให้เข้ากับสภาพของท้องถิ่น หรือของโรงเรียน โดยทั่วไปการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนจะออกแบบในรูปเอกสาร หมายถึง การตีความหมายและการกำหนดรายละเอียดของหลักสูตรที่เรียกว่า ประมวลการสอนหรือแผนการสอน ซึ่งเป็นการขยายความในหลักสูตรให้กระจ่างยิ่งขึ้น นอกจากนี้อาจจัดทำเป็นบันทึกการสอนเพื่อให้ชัดเจนลงไปว่าชั่วโมงใด/คาบที่เท่าไร จะสอนอะไร คอนเท้น จำนวนคาบและมีกิจกรรมอะไรบ้าง สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ครูสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้สะดวกยิ่งขึ้น

2. การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน หลักสูตรจะสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายได้นั้น จะต้องมียปัจจัยหลาย ๆ ด้านมาเสริม ผู้บริหารต้องสำรวจดูสภาพต่าง ๆ ของโรงเรียนว่าเหมาะสมกับการนำหลักสูตรไปใช้หรือไม่ ผู้บริหารต้องคำนึงถึงขนาดของห้องเรียน จำนวนนักเรียน และกำหนดครูเข้าสอนด้วย การจัดวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน ทั้งนี้ รวมถึงการบริหารทั้งหลายทั้งปวงในโรงเรียนต้องมีความคล่องตัว มีการเตรียมจัดสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้พร้อมเพราะสิ่งเหล่านี้จะเป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมหรือสกัดกั้นการปฏิบัติงานของครูตามที่หลักสูตรกำหนด

3. การสอนของครู เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการนำหลักสูตรไปใช้ ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของหลักสูตร ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าเขียนหลักสูตรไว้ได้ดีหรือไม่เพียงใด แต่อยู่ที่การนำหลักสูตรไปใช้ หลักสูตรจะไม่สัมฤทธิ์ผลถ้าปราศจากการสอนของครู ครูจึงเป็นตัวจักรที่สำคัญที่สุด การเอาใจใส่ต่อการสอน สอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกวิธีการสอนและกิจกรรมที่เหมาะสม สิ่งเหล่านี้จะเป็นปัจจัยที่ชี้ชะตาของหลักสูตรทั้งสิ้น ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่คอยให้ความรู้ความสะดวก ให้คำแนะนำ และกำลังใจแก่ครู เพื่อให้การสอนของครูและการเรียนของนักเรียนบังเกิดผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตร

ธีรยุทธ์ เสนิงส์ ณ อุทธยา (2536, หน้า 59) ได้เสนอแนวคิดการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วยกิจกรรมอย่างน้อย 3 กิจกรรม คือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน เป็นการศึกษาตีความหลักสูตรให้เข้าใจอย่างแจ่มชัด รวมทั้งการแจกแจงรายละเอียดของหลักสูตรที่ให้แนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของโรงเรียนและท้องถิ่น

2. การจัดปัจจัยและสภาพการส่งเสริมการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน เป็นการจัดบริการสนับสนุนและจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การนำหลักสูตรไปปฏิบัติสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตร บริการที่จัด ได้แก่ บริการด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและอุปกรณ์การสอน เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ จัดอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตร ตลอดจนการนิเทศและการประเมินผลการเรียน

3. การจัดการเรียนการสอน เป็นการดำเนินการเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรประสบความสำเร็จ มีครูเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงเพื่อฝึกฝนทักษะและกระบวนการที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตและการแสวงหาความรู้ต่อไป

วรภรณ์ สุนาลัย (2535, หน้า 5) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้นั้น เป็นหน้าที่ของครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร โรงเรียน ต้องเป็นผู้ดำเนินการนำโครงการของหลักสูตรไปใช้ จะได้ผลสำเร็จตามที่กำหนดหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน และการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งควรได้รับความร่วมมือจากทั้งผู้เรียนและผู้สอนด้วย สรุปแล้ว การนำหลักสูตรไปใช้คือการสอน ส่วนผู้ที่มีความสำคัญมากในการนำหลักสูตรไปใช้คือ ครูผู้สอนนั่นเอง

อำภา บุญช่วย (2537, หน้า 20) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึงกระบวนการ จัดกิจกรรมและประสบการณ์เรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ใน การเลือกและจัดกระบวนการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั้น จะต้องรู้ว่าอะไร ที่ควรจัดให้ผู้เรียนและอะไรที่จัดแทนกันได้บ้าง ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วงเวลาเรียน ความสนใจในวิชาที่เรียน ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนจึงต้องคำนึงถึงผู้เรียน และควรให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมลงมือกระทำเอง และแสวงหา คำตอบด้วยตนเอง กิจกรรมและประสบการณ์ควรมีลักษณะ ดังนี้ 1) ช่วยให้ผู้เรียนได้บรรลุจุดหมาย 2) ทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดี 3) ผู้เรียนสามารถทำได้ 4) ก่อให้เกิดประโยชน์หลายด้าน

สรุปได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้เป็นการนำหลักสูตรไปปฏิบัติในโรงเรียน โดยจะต้อง ศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตรให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ แล้วแปลงหลักสูตร ไปสู่กระบวนการเรียน การสอน โดยมีเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล เพื่อให้เกิดประสิทธิผล และประสิทธิภาพแก่ผู้เรียนมากที่สุด

ผู้บริหารกับการนำหลักสูตรไปใช้ หน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการนำหลักสูตรไปใช้นั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรมุ่งเน้นงานวิชาการเป็นสำคัญ เพราะการบริหารด้านนี้เป็นหัวใจของการบริหาร โรงเรียน ผู้บริหารทำหน้าที่บริหารงานวิชาการเพื่อครู และเด็กในโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูมี

ความก้าวหน้าทางวิชาการ และมุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติเพื่อให้มีพื้นฐานในทางวิชาชีพเพื่อประกอบสัมมาชีพต่อไป

นางเยาว์ ธาราศรีสุทธิ (2530, หน้า 30) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการใช้หลักสูตร ดังนี้

1. ศึกษาและทำความเข้าใจกับสาระหลักสูตร เพื่อจะได้แนะนำช่วยเหลือครูให้ใช้หลักสูตรอย่างถูกต้อง
2. จัดหาหลักสูตรและเอกสารหลักสูตรให้เพียงพอกับความต้องการของครู และนักเรียน รวมทั้งจัดเก็บรักษาให้สะดวกแก่การใช้

3. ชี้แจงให้ความรู้แก่ครู เกี่ยวกับวิธีการใช้หลักสูตรและเอกสารหลักสูตรให้สัมฤทธิ์ผล พร้อมทั้งติดตามดูแลให้ครูใช้เอกสารเหล่านั้นอย่างคุ้มค่า

4. จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

5. วางแผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

6. ประเมินผลการใช้หลักสูตรเป็นระยะ ๆ

7. ประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร

8. ส่งเสริมสนับสนุนให้กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เหมาะสมแก่ท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536, หน้า 149) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรเกี่ยวกับเนื้อหาสาระขอบข่ายกระบวนการจัดการศึกษาตามหลักสูตร

2. ศึกษารายละเอียดของแผนการสอน คู่มือครู หนังสือเรียน และหนังสืออ่านประกอบ

3. วางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน

4. ติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร

5. ประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ในระดับต่าง ๆ

6. ประเมินผลด้านคุณภาพนักเรียนเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถที่กำหนดไว้ใน

จุดประสงค์การเรียนรู้

7. ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้หลักสูตรทั้งในด้านตัวผู้สอน กิจกรรม

การเรียนการสอน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

8. พัฒนาบุคลากรให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ

9. เข้าร่วมประชุม สัมมนา อบรมเรื่องการใช้หลักสูตร การแก้ไขปัญหาและเรื่องอื่น ๆ

เกี่ยวกับหลักสูตร

คุชฎี พงศ์ศาสตร์ (2535, หน้า 43) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำการใช้หลักสูตร อันจะนำไปสู่กระบวนการบริหารหลักสูตร จะต้องมียุทธกรรมการบริหารหลักสูตร ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรเกี่ยวกับเนื้อหาสาระขอบข่ายกระบวนการจัดการศึกษาตามหลักสูตร
2. ศึกษารายละเอียดของแผนการสอน คู่มือครู หนังสือเรียน และหนังสืออ่านประกอบ
3. วางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน
4. ติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร
5. ประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ในระดับต่าง ๆ
6. ประเมินผลด้านคุณภาพนักเรียนเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์การเรียนรู้
7. ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้หลักสูตรทั้งในด้านตัวผู้สอนกิจกรรมการเรียนการสอน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
8. พัฒนาบุคลากรให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ
9. เข้าร่วมประชุม สัมมนา อบรมเรื่องการใช้หลักสูตร การแก้ไขปัญหาและเรื่องอื่น ๆ เกี่ยวกับหลักสูตร

กิตติมา ปรีดีคิลก (2532, หน้า 57) กล่าวว่าการบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับหลักสูตรนั้น ผู้บริหารต้องพิจารณาหลักสูตร ทำความเข้าใจให้ทองแท้เพื่อจะได้ชี้แนะครู แบ่งงานให้ครูช่วยกันทำแล้วคอยติดตามผล ซึ่งสอดคล้องกับสังัด อุทรานันท์ (2532, หน้า 275 - 276) กล่าวถึงหลักการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร ดังนี้

1. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่โรงเรียนใช้อย่างชัดเจน
2. ให้บริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการสอนชนิดต่าง ๆ แก่ครู
3. ดำเนินการนิเทศและติดตามการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ
4. กระตุ้นและส่งเสริมครูในการใช้หลักสูตรอย่างถูกต้อง เช่น จัดการฝึกอบรมหรือจัดประชุมสัมมนา เป็นต้น

5. ให้กำลังใจและบำรุงขวัญแก่ครูผู้ใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเป็นเยี่ยงอย่างแก่ครูคนอื่น ๆ

สำหรับโรงเรียนที่เปิดสอนโครงการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนจะต้องจัดหลักสูตรเหมือนโรงเรียนทั่วไปโดยจัดให้สอดคล้อง หลักเกณฑ์ นโยบาย และวิธีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่วก 1065/2544 เกี่ยวกับด้านหลักสูตรและการนำสูตรไปใช้ดังนี้

1. ให้โรงเรียนหาหนังสือที่เป็นภาษาไทยให้ครบถ้วน ตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด หากโรงเรียนจัดทำหนังสือแบบเรียนเองหรือจัดหาจากตำราต่างประเทศต้องได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการก่อนการนำไปใช้

2. ให้โรงเรียนจัดหาเอกสารประกอบการเรียน หนังสือแบบฝึกหัด หรือหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นภาษาอังกฤษ สำหรับใช้ประกอบการเรียนการสอนให้โรงเรียนจัดหาให้ครบทุกวิชา โดยมีจำนวนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาตามหลักสูตรและให้โรงเรียนระบุจำนวนหนังสือภาษาไทย ภาษาต่างประเทศที่จะจัดไว้ในห้องสมุดและเพื่อที่จะใช้ในการเรียนการสอน

สรุปว่าหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ โดยเฉพาะในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนนั้น ว่าเป็นภาระกิจสำคัญของการบริหารวิชาการที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องทำความเข้าใจเพราะผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความสามารถที่จะแนะนำและช่วยเหลือครู ในเรื่องการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์เรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในการเลือกจัดกระบวนการเรียนการสอน การแก้ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและการใช้หลักสูตร รวมทั้งการพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร

ด้านการจัดการเรียนการสอน

ความหมายของการจัดการเรียนการสอน

การเรียนการสอนเป็นกระบวนการนำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ และลักษณะที่พึงประสงค์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาไปตามเป้าหมายที่หลักสูตรต้องการ ได้มีผู้ให้ความหมายของการเรียนการสอนไว้ว่า

ประยงค์ ชูรักษ์ (2531, หน้า 16) ได้ให้ความหมายว่า การเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ผู้บริหาร โรงเรียนร่วมกับครูผู้สอนจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดพัฒนาการไปตามเป้าหมายของหลักสูตร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, หน้า 72) ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง การถ่ายทอดความรู้จากครูไปสู่นักเรียน และเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสอนด้วย เช่น การสอน การจัดกิจกรรมระหว่างสอน การทดสอบ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537, หน้า 69) กล่าวว่า การเรียนการสอนมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกันอยู่ 3 ประการ คือ ผู้เรียน ผู้สอน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน การสอนแต่ละครั้งย่อมแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของการสอน เนื้อหาสาระและการเสาะแสวงหาความรู้หรือกลวิธีที่ผู้สอนเลือกมาใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของการสอนไว้ว่า "การสอน คือ กระบวนการต่าง ๆ ที่ครูจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้เกิดความสนใจและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม จนทำให้ค้นพบความรู้และเกิดประสบการณ์ด้วยตนเองแล้วสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตอย่างสงบสุข"

สุมิตร คุณานุกร (2523, หน้า 136-137) ได้ให้ความหมายว่าเป็นกระบวนการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาการไปตามเป้าหมายที่หลักสูตรต้องการ และกล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับการจัดครูประจำชั้น ครูประจำวิชาต่าง ๆ การจัดตารางสอน การจัดให้ครูมีความรู้ ในวิธีการสอบแบบต่าง ๆ นอกจากนี้ คำรง ศิริภักดี (2538, หน้า 30) ได้ให้ความหมายของการเรียนการสอนไว้ว่า การเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ครูนำหลักสูตร ไปใช้กับนักเรียนโดยตรง ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ได้รับประสบการณ์จากการเรียนการสอน การเรียนการสอนยังเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอีกด้วย ดังเช่นที่ กรมสามัญศึกษา (2535, หน้า 72) ได้ระบุไว้ในหนังสือการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา เรื่องการบริหารด้านการจัดการเรียนการสอนว่า การเรียนการสอนหมายถึงผลรวมของการเรียนการสอนทั้งหลายทั้งปวง และการจัดการด้านกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การเรียนการสอนเป็นกระบวนการชักจูงผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย เช่นการสอนให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาได้

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การนำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาไปตามเป้าหมายที่หลักสูตรต้องการ และงานการเรียนการสอนเป็นกระบวนการในการนำหลักสูตรไปใช้ที่สำคัญที่สุด

ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน

หลักสูตรจะบรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เพียงใดขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่สำคัญ คือ การเรียนการสอน เพราะกระบวนการที่ทำให้หลักสูตรกลายเป็นภาคปฏิบัติ การเรียนการสอนเป็นภารกิจที่สำคัญที่สุดของโรงเรียน เป็นหัวใจของกิจกรรมทั้งหมด และครูเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุด เพราะครูเป็นผู้นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กิตติมา ปรีดีคติก (2532, หน้า 61) กล่าวว่าการจัดการเรียนการสอนเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารที่จะต้องจัดการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม มีการสอนที่ถูกต้องตลอดจนมีการอำนวยความสะดวก เพื่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ หลักที่สำคัญของการจัดการเรียนการสอนคือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เนื้อหาที่สอนยืดหยุ่นตามเหตุการณ์ สภาพท้องถิ่น ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจและความสามารถ อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนการสอนที่ผู้บริหารต้องปฏิบัติ นั้น มีผู้เสนอแนวคิดไว้ได้แก่

สนั่น มีสัจธรรม (2538, หน้า 182) ได้เสนอแนวทางดำเนินการจัดการเรียนการสอนไว้ดังนี้ ให้ยืดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพแวดล้อม ต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง บูรณาการทั้งภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม เน้นกระบวนการเรียนรู้ คิดอย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์และกระบวนการกลุ่ม ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงให้มากที่สุด ศึกษา คิดตามและแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง สอดแทรกอบรมด้านจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์อย่างสม่ำเสมอ ปลุกฝังค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน จัดสถานที่และบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการปฏิบัติจริงของผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 21) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญา พัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณแล้ว ยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2537, หน้า 7) ได้เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังนี้

1. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร ความมุ่งหวังของหลักสูตร คือให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เกิดทักษะกระบวนการต่าง ๆ ผู้สอนต้องศึกษาจุดหมายหลักการของหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียน
2. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน
3. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องเหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน
4. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาวิชา
5. จัดกิจกรรมให้มีลำดับขั้นตอน
6. จัดกิจกรรมให้น่าสนใจ โดยใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม

7. จัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองความรู้เป็นผลพลอยได้จากการกระทำกิจกรรม ทั้งนี้เพราะว่าระหว่างผู้เรียนทำกิจกรรมผู้เรียนจะ เกิดการพัฒนาความคิด การปฏิบัติ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน การวางแผน การจัดการและเทคนิคการแสวงหาความรู้ ที่เรียกว่า เรียนรู้วิธีแสวงหาความรู้ (Learn How to Learn) ซึ่งมีคุณค่ามากกว่าตัวความรู้

8. จัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการที่ท้าทายความคิด ความสามารถของผู้เรียน

9. จัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย ให้เหมาะสมกับสถานการณ์

10. จัดกิจกรรมโดยให้มีบรรยากาศที่รื่นรมย์ สนุกสนาน และเป็นกันเอง

11. จัดกิจกรรมแล้วต้องมีการวัดผลการใช้กิจกรรมนั้นทุกครั้ง เพื่อหาข้อดี ข้อพร่อง และนำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

สรุป การจัดการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่สำคัญและจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องปฏิบัติ ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพราะหน้าที่หลักของโรงเรียนก็คือ การจัดการเรียนการสอนซึ่งเปรียบเสมือนหัวใจของโรงเรียน ในการจัดการเรียนการสอนนั้นสิ่งที่ต้องปฏิบัติ ได้แก่ การจัดแผน การเรียน โครงการสอน ตารางสอน การจัดครูเข้าสอน การบันทึกการสอน และหนังสือแบบเรียน เป็นต้น

ด้านสื่อการเรียนการสอน

ด้านสื่อการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนจะบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรได้ จำเป็นต้องมีสื่อการเรียนการสอน หรือวัสดุอุปกรณ์การสอนหลายๆ อย่างนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

ความหมายและความสำคัญของสื่อการเรียนการสอน มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายและความสำคัญของสื่อการเรียนการสอน หรือวัสดุอุปกรณ์การสอนไว้ ดังนี้

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่เป็นพาหะหรือสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติ ตามจุดประสงค์การเรียนการสอนและตามจุดหมายของหลักสูตร (ธำรง บัวศรี, 2532, หน้า 207)

กิตติมา ปรีดีคิลก (2532, หน้า 268) ให้ความหมายไว้ว่า สื่อการเรียนการสอนหมายถึง วัตถุ สิ่งของ ภาพ เครื่องใช้ตลอดจนหมายถึงตัวบุคคล วิธีการ สถานที่ต่างๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนเกิดผลดี

ศิริพงษ์ พยอหมั่ม (2533, หน้า 67) ได้เสนอแนวคิดว่ สื่อการเรียนการสอน ได้แก่ เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ เหตุการณ์ที่จะพาเนื้อหาจากผู้สอนไปสู่ผู้เรียนโดยผ่านช่องทางการรับรู้

วาสนา ชาวหา (2533, หน้า 8) กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่เป็นตัวกลางหรือพาหนะนำความรู้ไปสู่ผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

ชัยยงค์ พรหมวงศ์และคณะ (2524, หน้า 276-277) กล่าวว่า "สื่อการเรียน หมายถึง วัสดุอุปกรณ์และวิธีการที่ใช้เป็นสื่อกลางให้ผู้สอนสามารถส่งหรือถ่ายทอดข้อสนเทศ หลักการ และความคิดไปยังผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ"

สมบูรณ์ สงวนญาติ (2534, หน้า 43-44) ได้ให้ความหมายของสื่อการเรียนไว้ว่า "สื่อการเรียน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ผู้สอนและผู้เรียนนำมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อช่วยกระบวนการเรียนรู้ดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ วัสดุสิ่งของที่มีอยู่ในธรรมชาติ หรือมนุษย์สร้างขึ้นมา รวมทั้งวิธีการสอนและกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ"

สรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ หรือเครื่องมือที่เป็นตัวกลางที่ถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอน ไปสู่ผู้เรียนได้รวดเร็วขึ้น และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสอนของครู อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ โดยครูผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตร เพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกใช้สื่อประเภทต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับกิจกรรมนั้น ๆ

สื่อการสอนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนการสอน ผู้บริหารและครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับสื่อการสอนต่าง ๆ สามารถทำได้ ใช้เป็น รู้จักเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม ส่วนองค์การยูเนสโก (UNESCO, 1989, p. 28 อ้างถึงใน วิจิต สุรัตน์เรืองชัย, 2540, หน้า 140) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสื่อการเรียนการสอนไว้

2 ประการ คือ

1. นักเรียนแต่ละคนมีวิธีการเรียนรู้แตกต่างกัน สื่อการเรียนการสอนชนิดต่าง ๆ สามารถใช้ได้เหมาะสมกับวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคนได้เป็นการสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน

2. สื่อการเรียนการสอนมีคุณสมบัติที่ดีเด่นที่มนุษย์ทำไม่ได้คือ

- 2.1 คุณสมบัติของการคงที่คือ สื่อการเรียนการสอนสามารถทำให้เหตุการณ์ที่ดำเนินไปตามธรรมชาติหยุดอยู่กับที่ได้ เช่น การบันทึกเสียง การบันทึกภาพในภาพยนตร์ วีดีโอ เป็นความสามารถอยู่เหนือกาลเวลา

- 2.2 คุณสมบัติของการจัดการ คือ สื่อการเรียนการสอนสามารถที่เปลี่ยนแปลงลำดับขั้นตอนของเหตุการณ์ได้ เช่น การทำให้ภาพช้า ภาพเร็ว ภาพย้อนกลับในภาพยนตร์ วีดีโอ เป็นความสามารถในการอยู่เหนือเหตุการณ์

2.3 คุณสมบัติของการกระจาย คือ สื่อการเรียนการสอนสามารถกระจายความรู้จากผู้สอนไปยังผู้เรียนได้มากมาย ไม่จำกัดจำนวนในเวลาเดียวกัน เช่นการใช้โทรทัศน์วงจรปิด การกระจายเสียงทางวิทยุ เป็นความสามารถในการอยู่เหนือพื้นที่

เทคนิคการเลือกสื่อการสอน

สุภรณ์ สุภาพงษ์ และสุระ คามาพงษ์ (2534, หน้า 1-3) เสนอแนะการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตร
2. ศึกษาจุดประสงค์ของหลักสูตร เพื่อจัดทำจุดประสงค์ย่อย
3. กำหนดเนื้อหา สร้างกิจกรรม และเลือกใช้
4. ประเมินการใช้สื่อ

การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน ประเภทสิ่งพิมพ์

1. ศึกษาหลักสูตร เพื่อกำหนดสื่อการเรียนอย่างเหมาะสม
2. สำรวจรวบรวมสื่อให้เหมาะสมกับเนื้อหาของหลักสูตร
3. วิเคราะห์สื่อ ในข้อ 2 ว่า เหมาะสมที่จะนำไปใช้หรือไม่ โดยมีแนวการวิเคราะห์

ดังนี้

- 3.1 สมองจุดประสงค์ของหลักสูตร
- 3.2 เนื้อหาถูกต้องเหมาะสม
- 3.3 การนำเสนอเนื้อหาเหมาะสม
- 3.4 จำนวนภาษาถูกต้องเหมาะสม
- 3.5 กิจกรรมเสนอแนะเหมาะสม
4. ประเมินการใช้สื่อการเรียนการสอน ดังนี้
 - 4.1 สื่อนั้นช่วยให้เกิดความคิดรวบยอด
 - 4.2 สะดวกในการจัดหาและสะดวกในการใช้
 - 4.3 มีข้อมูลที่ช่วยพัฒนาความคิด ค่านิยม คุณธรรม
 - 4.4 มีประสิทธิภาพในการใช้มากพอ หรือไม่จำเป็นต้องใช้สื่ออื่น ๆ หรือไม่
 - 4.5 การใช้สื่อเป็นไปอย่างเหมาะสมตามขั้นตอนหรือไม่

จะเห็นได้ว่าการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนต้องหาวิธีการเลือกสื่อที่มีคุณภาพให้เหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการสร้างความสนใจของผู้เรียนให้เกิดความต้องการอยากรู้ อยากเรียน และสามารถเรียนรู้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับโรงเรียนที่เปิดสอนโครงการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนจะต้องจัดหาสื่อการเรียนการสอนเหมือนโรงเรียนทั่วไปโดยจัดให้สอดคล้องกับ หลักสูตร นโยบาย และวิธีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ วก 1065/2544 เกี่ยวกับด้านสื่อการเรียนการสอนว่า

1. สถานศึกษาจัดหาหนังสือเรียนที่เป็นภาษาไทยครบถ้วน ตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด อย่างน้อย 10 ชุด ไว้ในห้องสมุด
 2. สถานศึกษาต้องจัดหาเอกสารประกอบการเรียนการสอน หนังสือแบบฝึกหัดหรือหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่เป็นภาษาอังกฤษครบทุกวิชาในจำนวนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระตามหลักสูตร โดยระบุรายการจำนวนหนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
 3. สถานศึกษาต้องจัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ที่ทันสมัย ให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียนอย่างครบถ้วนและเพียงพอ และจัดบริการใช้สื่อดังกล่าวให้ผู้เรียนสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่
 4. ห้องปฏิบัติการ อาคารสถานศึกษาต้องจัดให้มีห้องเรียน ห้องประกอบ ห้องปฏิบัติการและโรงฝึกงานสำหรับนักเรียน ตามเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานต้นสังกัดเป็นอย่างน้อย
- สรุปได้ว่าสื่อการเรียนการสอน เป็นวัสดุอุปกรณ์หรือเทคนิควิธีที่ครูนำมาประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่เรียนได้ง่ายขึ้น การเลือกใช้สื่อจะต้องให้เหมาะสมกับผู้เรียน เนื้อหาวิชา ความแปลกใหม่ ไม่เป็นอันตราย ประหยัด และมีคุณภาพ ผู้บริหารควรมีความรู้ ความเข้าใจ ส่งเสริมให้มีการผลิต การใช้ การเก็บบำรุงรักษา การปรับปรุงพัฒนา และการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามจะเห็นว่า สื่อการเรียนการสอนนั้นมีทั้งข้อดีและข้อจำกัด ดังนั้นสื่อการเรียนการสอนแต่ละชนิดจะมีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนไม่เท่ากัน ครูผู้สอนจึงต้องศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคการเลือกใช้สื่อประเภทต่าง ๆ เช่น หนังสือเรียน คู่มือครู หนังสืออ่านนอกเวลา หนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสือส่งเสริมการอ่าน ชุดการสอน โสตทัศนูปกรณ์ การผลิตสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น หนังสือเสริมประสบการณ์ อุปกรณ์การเรียนการสอน นวัตกรรม และการประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอน

การนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทุกขณะ การศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสังคม ความรู้ในสาขาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นโดยไม่หยุดยั้ง แนวคิดในเรื่องการจัดการเรียนการสอนเกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลา จำเป็นที่ครูจะต้องติดตาม ศึกษาให้มีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ การศึกษาคือความเจริญงอกงาม ถ้าหยุดนิ่งคือหมายถึงความถลำหลัง การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการกลางที่

ประสานประโยชน์ นำนโยบายของหน่วยงานสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมมากที่สุด ความจำเป็นในการรักษามาตรฐานทางการศึกษา การพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง การนิเทศการศึกษาจึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

ซารี มณีสรี (2542, หน้า 169) ให้ความหมายของงานนิเทศการศึกษาว่า หมายถึง การมุ่งที่จะปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน โดยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายปฏิบัติร่วมกัน ไม่มีการแบ่งกลุ่มว่าใครมีอำนาจหรือศักดิ์ศรีเหนือใคร โดยมุ่งที่จะเสริมขวัญ มนุษยสัมพันธ์ การศึกษาระหว่างประจำการ พัฒนาหลักสูตรเพื่อความคาดหวังในการให้บริการทางการศึกษาประสบความสำเร็จ

เบอร์ตัน และบรูคเนอร์ (Burton & Brueckner, 1955, p. 5) กล่าวว่า “การนิเทศการเรียนการสอนเป็นเทคนิคของผู้เชี่ยวชาญในอันที่จะบริการเกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอนโดยอาศัยความร่วมมือกันระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อก่อให้เกิดความเจริญงอกงามและพัฒนาการแก่เด็ก”

นิพนธ์ ไทยพานิช (2532, หน้า 17) กล่าวว่า “การนิเทศการเรียนการสอนเป็นความพยายามของบุคลากรทางการศึกษาที่จัดทำกิจกรรมและให้บริการกับผู้บริหารและครูทั้งในทางตรงและทางอ้อมในอันที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนของครูเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเรียนของนักเรียน”

อาย เนทเซอร์ และเครย์ (Eye, Netzer & Krey, 1971, p. 30) ให้คำจำกัดความของการนิเทศการเรียนการสอนว่า การนิเทศการเรียนการสอนเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารโรงเรียนซึ่งจุดมุ่งหมายเบื้องต้นนั้นเน้นถึงผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนที่เหมาะสม ซึ่งเป็นความคาดหวังของระบบโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 ก, หน้า 527) ให้ความหมายของการนิเทศการเรียนการสอนว่า หมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียน กับบุคลากรในโรงเรียนในการแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน

กล่าวโดยสรุป การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการในการร่วมงานกันระหว่างบุคลากรทางการศึกษาที่จะช่วยเหลือ แนะนำ ส่งเสริม สนับสนุนร่วมกัน ปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการเรียนการสอน

สัจด์ อุทรานันท์ (2527, หน้า 3) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการนิเทศการเรียนการสอนไว้ 4 ด้าน คือ

1. เพื่อพัฒนาคน การนิเทศการเรียนรู้การสอนเป็นการให้คำแนะนำช่วยเหลือให้คนในองค์กรนั้น ๆ มีความรู้ความสามารถในการทำงานให้มากขึ้น

2. เพื่อพัฒนางาน การนิเทศการเรียนรู้การสอนเป็นการสร้างสรรค์วิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. เพื่อประสานสัมพันธ์ การนิเทศการเรียนรู้การสอนเป็นการสร้างความร่วมมือสร้างความเข้าใจในการทำงานร่วมกันตลอดจนความเข้าใจระหว่างกลุ่มคนกับสังคมโดยรวม

4. เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ การนิเทศการเรียนรู้การสอนเป็นการสร้างความมั่นใจในความสบายใจและมีกำลังใจในการทำงาน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2533, หน้า 90) ได้กำหนดจุดหมายทั่วไปของการนิเทศการศึกษา คือ

1. เพื่อการแก้ไข การนิเทศต้องมุ่งที่การแก้ไขข้อบกพร่อง

2. เพื่อป้องกัน การนิเทศต้องมุ่งที่จะป้องกันมิให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการบริหารหลักสูตรและการเรียนรู้การสอน

3. เพื่อการก่อหรือสร้าง การนิเทศมุ่งที่จะให้รู้จักวิธีการเรียนรู้การสอนใหม่ๆ สร้างสิ่งใหม่ๆ ขึ้นใช้เอง

4. เพื่อสร้างสรรค์ การนิเทศมุ่งให้มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยและหาสิ่งที่เหมาะสมมาใช้

จารี มณีศรี (2527, หน้า 31-33) ได้ให้หลักในการนิเทศการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

1. การนิเทศให้การกระตุ้นเตือน การประสานงานและแนะนำมาให้เกิดความเจริญ

งอกงามแก่ครูโดยทั่วไป

2. การนิเทศตั้งอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย

3. การนิเทศเป็นกระบวนการส่งเสริม สร้างสรร

4. การนิเทศกับการปรับปรุงหลักสูตรเป็นงานที่เกี่ยวข้องกัน

5. การนิเทศ คือ การสร้างมนุษย์สัมพันธ์

6. การนิเทศมุ่งส่งเสริมบำรุงขวัญ

7. การนิเทศมีจุดมุ่งหมายที่จะจัดช่องว่างโรงเรียนและชุมชนโดยเฉพาะในชนบท

จากความมุ่งหมายของนักการศึกษาดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้การสอน พัฒนาครูและผู้บริหารให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อประสานสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

หลักการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษาเป็นการดำเนินการโดยใช้กระบวนการที่บุคลากรภายในโรงเรียนร่วมมือกันจัดขึ้นเพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานวิชาการ และมุ่งหวังที่จะช่วยเหลือครู เพื่อให้ครูช่วยเหลือตัวเองได้ อันจะเป็นผลต่อการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้สูงขึ้น ซึ่งเบอร์ตัน และบรูคเนอร์ (Burton & Brueckner, 1955, pp. 71-72) ได้เสนอหลักการนิเทศการเรียนการสอนไว้ 4 ประการ คือ

1. การนิเทศการเรียนการสอนควรมีความถูกต้องตามหลักวิชาเป็นไปตามวัตถุประสงค์และนโยบายที่วางไว้
2. การนิเทศการเรียนการสอนควรเป็นวิทยาศาสตร์ มีการรวบรวมข้อมูลและสรุปผลอย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่เชื่อถือได้
3. การนิเทศการเรียนการสอนควรเป็นประชาธิปไตย เคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล และเน้นความร่วมมือร่วมใจกับการดำเนินงานให้ไปสู่เป้าหมาย
4. การนิเทศการเรียนการสอนควรเป็นการสร้างสรรค์โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่

สงัด อุทรานันท์ (2530, หน้า 15-18) ได้สรุปหลักการทฤษฎีการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ
2. การนิเทศการศึกษา มีเป้าหมายอยู่ที่คุณภาพของนักเรียน กล่าวคือการทำงานจะต้องกระทำผ่านตัวกลางและบุคลากรทางการศึกษา เช่น การประชุม อบรม หรือสัมมนา ซึ่งเป็นการนิเทศลักษณะหนึ่ง ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไม่ได้อยู่ที่ครูโดยตรงแต่หวังว่าครูจะนำไปใช้ แล้วผลนั้นจะปรากฏที่คุณภาพของนักเรียนในเวลาต่อมา
3. การนิเทศการศึกษา เป็นบรรยากาศแห่งการประชาธิปไตย เพราะเป็นการทำงานด้วยความร่วมมือร่วมใจกัน และผลงานที่เกิดขึ้นจากการนิเทศนั้นไม่ว่าจะดีหรือเลว ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาทุกคนจะต้องรับผิดชอบร่วมกันและโดยเท่าเทียมกัน

ขารี มณีศรี (2538, หน้า 31-33) ได้กล่าวถึงหลักพื้นฐานของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. การนิเทศเป็นการกระตุ้น การประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญของงานแก่ครูทั่วไป ซึ่งอาจทำได้โดยจัดให้มีฝ่ายฝึกอบรมด้านวิชาชีพ เพื่อให้ครูได้ทราบหลักวิธีการ สอนทั่วไป พัฒนาหลักวิชาความรู้โดยใช้เทคนิควิธีการที่มีประสิทธิภาพ ให้มีความเชื่อมั่นในการสอน ให้มีประสบการณ์ในการใช้วัสดุอุปกรณ์การสอน พัฒนาเจตคติในการทำงานให้อยู่ในหลักเกณฑ์ที่ดีและปรับปรุงแบบมวผลการเรียนการสอน โครงการสอน ทั้งจัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร จัดทำ

อุปกรณ์การสอนชนิดต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนและท้องถิ่น ให้เข้าใจเทคนิคการประเมินผล และการเตรียมเครื่องมือประเมินผลชนิดต่าง ๆ สรุปผลการวัดและวางแผนช่วยเหลือที่เรียนล้าหลัง

2. การนิเทศตั้งอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย การนิเทศยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ครูได้ใช้ความสามารถเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้ครูมีอิสระ กระตุ้นให้มีความคิดริเริ่ม มีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดนโยบาย การนิเทศมีส่วนช่วยให้ครูตัดสินใจและก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างครู ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์

3. การนิเทศเป็นกระบวนการส่งเสริม สร้างสรรค์ซึ่งควรหลีกเลี่ยงการบังคับ การปฏิบัติไม่ซื่อตรง การประเมินค่าความเข้มงวด ตรวจตราจัดมาตรฐานและพิธีรีตรอง การนิเทศยังสร้างบรรยากาศให้ครูได้พยายามคิดหาวิธีการทำงานใหม่ และการคิดสร้างสรรค์

4. การนิเทศกับการปรับปรุงหลักสูตร เป็นงานที่เกี่ยวข้องกัน และถือว่าการนิเทศเกี่ยวข้องกับปัญหาการใช้หลักสูตร การพัฒนาวัสดุอุปกรณ์ การใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับวางแผนพัฒนาหลักสูตร

5. การนิเทศคือการสร้างมนุษยสัมพันธ์ และยอมรับนับถือบุคคลอื่น เห็นอกเห็นใจคนอื่น ตรงไปตรงมา และหาโอกาสให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือเพื่อสร้างมิตรไมตรีให้แก่ผู้อื่น

6. การนิเทศมุ่งส่งเสริมบำรุงขวัญและกำลังใจแก่ครูให้สูงขึ้น ซึ่งทำให้การสอนติดตามไปด้วย

จากแนวคิดเรื่องหลักการนิเทศที่นักการศึกษาได้กล่าวมาแล้วนั้นสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา มีหลักการในการช่วยเหลือ แนะนำ เสริมสร้าง และสร้างสรรค์ให้ผู้ได้รับการนิเทศสามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาการจัดการเรียนการสอน พัฒนาโรงเรียนเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี การนิเทศการศึกษาเป็นวิธีการที่สำคัญและจำเป็นในการจัดการศึกษาทั้งในปัจจุบันและอนาคตที่จะสามารถส่งเสริมการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาให้ดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นในที่สุด

เทคนิควิธีการและรูปแบบการนิเทศการศึกษา เทคนิคและรูปแบบการนิเทศการศึกษามีความหลากหลายแตกต่างกันไปซึ่งนักวิชาการได้เสนอความคิดเห็นไว้ดังนี้

ซารี มณีสรี (2538, หน้า 219-220) แบ่งการนิเทศการศึกษาออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การนิเทศเป็นกลุ่ม ประกอบด้วย

1.1 จัดตั้งกรรมการ คือ จัดกลุ่มทำงานที่สนใจเป็นพิเศษในเวลาว่าง

1.2 ให้ศึกษาทางวิชาการ ให้ครูได้ศึกษาเพิ่มเติมนอกเวลาทำการสอน

1.3 จัดห้องปฏิบัติการหลักสูตร จัดศูนย์กลางรวบรวมวัสดุอุปกรณ์การสอนที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

1.4 การอ่านเฉพาะเรื่อง ส่งเสริมให้ครูอ่านบทความที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครูที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในกลุ่มครูได้เห็นตัวอย่างการสอนที่ดี

1.5 ประชุมทางวิชาการ

1.6 ศึกษาเอกสารที่เพิ่มพูนทักษะ และความรู้แก่ครู

1.7 จัดองค์กรวิชาชีพเพื่อช่วยเหลือแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

1.8 พึงคำบรรยาย จัดเชิญวิทยากรพิเศษมาบรรยายให้ครูฟังเฉพาะเรื่องที่กำลังอยู่ในความสนใจ หรือวิธีการสอนใหม่ๆ

1.9 จัดห้องสมุดเฉพาะวิชาชีพ โดยจัดเป็นห้องที่รวบรวมตำรา วารสาร สิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ

2. การนิเทศเป็นรายบุคคล ประกอบด้วย

2.1 สังเกตการสอนในชั้นเรียน เพื่อนำผลมาวิเคราะห์หาทางช่วยเหลือการสอนของครูให้ดีขึ้น

2.2 การปรึกษาหารือ เมื่อครูมีข้อข้องใจ

2.3 การทดลองในห้องเรียน ร่วมมือกับครูในการทดลองในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

2.4 การพาครูไปเยี่ยมชมกัน เพื่อจะได้เห็นวิธีสอน หรืออาจแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

2.5 การประเมินตนเอง เพื่อนำผลการประเมินตนเองไปแก้ไขข้อบกพร่องและสร้างจุดเด่นแก่ตน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 4-7) ได้กำหนดรูปแบบของการนิเทศการศึกษาไว้ 4 รูปแบบ คือ

1. การนิเทศทางตรง คือกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศ กับผู้รับการนิเทศ เพื่อปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีหลักปฏิบัติ คือ ต้องถูกต้องตามหลักวิชาการ มีจุดมุ่งหมายชัดเจน ประเมินได้ด้วยตนเอง มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ บรรยายภาพเป็นประชาธิปไตย เป็นกระบวนการส่งเสริมสร้างสรรค์ ส่งเสริมบำรุงขวัญ และเน้นการทำงานเป็นทีมมากกว่าแบ่งแยกเป็นรายบุคคล เป็นการพัฒนาวิชาชีพ ประสมประสานกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ส่งเสริมครูตามความถนัดและความสามารถ ควรเริ่มต้นจากสภาพปัจจุบันที่กำลังเผชิญอยู่ ใช้วิธีการนิเทศอย่างง่าย ๆ ไม่ต้องมีพิธีการและควรใช้เครื่องมือและกลวิธีง่าย ๆ

2. นิเทศ 100 % หมายถึง การนิเทศอย่างทั่วถึงต่อเนื่องและมีคุณภาพ ความทั่วถึง คือ การที่โรงเรียนทุกโรงเรียนได้รับการนิเทศ ความต่อเนื่อง คือ การที่ผู้นิเทศกำหนดจุดพัฒนา

โรงเรียนและปฏิบัติงานร่วมกันจนบรรลุเป้าหมายเป็นระยะ ๆ ความมีคุณภาพ คือการนำเทคนิควิธีการนวัตกรรมมาใช้ในการปฏิบัติงานนิเทศ อย่างมีคุณภาพ สามารถพัฒนาจุดต่าง ๆ ได้ตามเป้าหมายโดยมีหลักปฏิบัติ คุณภาพการศึกษาจะเกิดขึ้นได้จะต้องประกอบด้วยกระบวนการต่าง ๆ สามประการคือ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา โดยให้ผู้บริหารทุกระดับ ถือเป็นภารกิจและหน้าที่ในการปฏิบัติและสนับสนุนให้มีการนิเทศการศึกษา

3. การนิเทศทางไกล หมายถึงการนิเทศการศึกษาที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศไม่สามารถปฏิสัมพันธ์กันได้โดยตรงต้องอาศัยสื่อต่าง ๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง โทรพิมพ์ เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระในการนิเทศการศึกษา โดยมีหลักปฏิบัติคือต้องอาศัยสื่อต่าง ๆ ในการนิเทศ และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

4. การนิเทศภายใน หมายถึงการส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือครูในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานภารกิจหลัก คือ การสอนหรือสร้างเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม ให้เต็มตามวัย และตามศักยภาพ โดยความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน โดยมีหลักปฏิบัติคือจะต้องสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาของครู ของโรงเรียน และสอดคล้องกับระดับพัฒนาการของครู โดยผู้บริหารจะต้องเปิดโอกาสให้คณะครูมีส่วนร่วมดำเนินการ

สำหรับโรงเรียนที่สอนโครงการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน ซึ่งประกอบไปด้วยบุคลากรทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่โรงเรียนจ้างมาเพื่อทำหน้าที่ครูผู้สอนร่วมกับครูชาวไทย จำเป็นต้องมีการนิเทศการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

1. ครูผู้สอนชาวต่างประเทศต้องได้รับการอบรมด้านหลักสูตรของประเทศไทย ภาษา และวัฒนธรรมไทย

2. สถานศึกษาต้องจัดให้ครูผู้สอนทุกคนทั้งที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษได้ศึกษาวิธีการสอนซึ่งกันและกัน เพื่อประโยชน์การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. ครูผู้สอนทุกคนต้องมีโอกาสได้รับการพัฒนา โดยได้รับการฝึกอบรม ศึกษาดูงานในประเทศหรือต่างประเทศ อย่างน้อย 3 ปีต่อครั้ง

จากแนวคิดเรื่อง เทคนิควิธีการ และรูปแบบการนิเทศการศึกษา สรุปได้ว่า หมายถึงการนิเทศต่าง ๆ หรือการใช้เทคนิค วิธีการ การใช้สื่อหรือเครื่องมือ นวัตกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ความสำเร็จในการเลือกรูปแบบวิธีการนิเทศการศึกษา ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นิเทศ เทคนิควิธีการ รูปแบบการนิเทศ กิจกรรมนิเทศ และเครื่องมือในการนิเทศ

การวัดผลประเมินผล

การวัดผลและประเมินผลการเรียน เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อระบบการศึกษา เพราะจะทำให้ทราบถึงพื้นฐานความรู้ของนักเรียน และเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการดำเนินการตามแนวทางของหลักสูตรผลจากการวัดจะเป็นข้อมูลที่จะช่วยให้ครูใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน หัวข้อที่แก้จุดบกพร่อง และจุดอ่อนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ดังนั้นการวัดผลประเมินผลจึงเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสนใจ เพราะการเรียนการสอนจะได้ผลเพียงใดหรือบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่ย่อมสามารถรู้ได้จากการวัดผลประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวดังนี้

พนัส หันนาคินทร์ (2529, หน้า 142) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า การวัดผลหมายถึง การเปรียบเทียบผลที่ได้จากการเรียนการสอน กับมาตรฐานอันหนึ่งที่ยึดถืออยู่ ส่วนการประเมินผล การเรียนเป็นการพิจารณากำหนดคุณค่าจากคะแนนที่ได้จากการวัดผลนั้น เช่น เก่ง ไม่เก่ง ดี ไม่ดี

จันทน์ พรายเข้มแข (2531, หน้า 5) กล่าวว่า การประเมินผลหมายถึง กระบวนการในการตัดสินใจหรือวินิจฉัยเพื่อตีราคาหรือสรุปคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือพฤติกรรมของคนใดคนหนึ่งอย่างมีหลักเกณฑ์ โดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดจากการสังเกต การตรวจผลงาน การสัมภาษณ์ หรือการทดสอบประกอบการพิจารณา

กิตติมา ปรีดีคิลิก (2532, หน้า 72-73) ได้กล่าวว่าการวัดและประเมินผลมีความหมายที่แตกต่างกัน การวัดผล (Measurement) เป็นการเปรียบเทียบผลที่ได้จากการเรียนกับมาตรฐานอันหนึ่งที่ยึดถืออยู่ เพื่อแสดงว่านักเรียนมีความรู้มากน้อยเพียงใดจากที่ได้เรียนไปแล้ว และอาจจะบอกได้หลังจากการสอบว่านักเรียนได้คะแนนเท่าไร ส่วนการประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluation) เป็นการกำหนดค่าหรือราคาจากคะแนนที่เราได้จากการวัดผลนั้น เช่น เก่ง หรือไม่เก่ง ดีหรือไม่ดี การวัดผลและการประเมินผลเป็นกระบวนการต่อเนื่องของการเรียนการสอน แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. การประเมินก่อนเรียน เพื่อช่วยให้ครูได้ทราบความสามารถของนักเรียนแต่ละคน เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาตัดสินใจว่าจะมีความสามารถเพียงพอในการศึกษาต่อไปหรือไม่ หากไม่พออาจจะการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นได้
2. การประเมินผลระหว่างเรียน เมื่อมีการสอนไปได้ระยะหนึ่ง ๆ ควรจะได้มีการประเมินผลนักเรียนตามจุดประสงค์ของรายวิชาเหล่านั้น เพื่อจะได้ทราบว่ามีความพอหรือควรจะไปข้างหน้าได้หรือยัง
3. การประเมินผลหลังเรียน เป็นการประเมินผลครอบคลุมจุดประสงค์ต่าง ๆ หลายจุดประสงค์ เป็นการประเมินเพื่อตัดสินความสามารถ เพื่อคิดว่าตั้งแต่ต้นจนจบนักเรียนมีความสามารถตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, หน้า 185) ได้สรุปเกี่ยวกับการวัดและประเมินว่าเป็นกระบวนการที่จะทราบว่าการเรียนการสอนนั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ ควรมีการปรับปรุงในเรื่องใด การวัดแตกต่างจากการประเมินในแง่ที่ว่า การวัดเป็นกระบวนการที่กำหนดจำนวนตัวเลขที่ได้จากการวัดนั้น ส่วนการประเมินเป็นการพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพคุณค่าในสิ่งที่วัดได้ รวมทั้งข้อมูลจากการสังเกต สัมภาษณ์ การตรวจผลงานและการทดสอบ การวัดผลการเรียนมีใน 3 องค์ประกอบคือ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะปฏิบัติ และเจตคติ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 ข, หน้า 410-411) ได้ให้ทัศนะไว้ว่า การวัดผลและประเมินผลเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นกระบวนการที่ตรวจสอบว่านักเรียนได้ถึงจุดหมายปลายทางตามที่หลักสูตรต้องการหรือไม่เพียงใด ผลการวัดจะเป็นข้อมูลที่จะช่วยให้ครูผู้สอนได้นำไปพิจารณาหาวิธีแก้ไขข้อบกพร่องและจุดอ่อนในด้านต่าง ๆ ได้ การปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลมีดังนี้

1. การประเมินผลก่อนเรียน เป็นหน้าที่สำคัญที่ครูผู้สอนจะต้องประเมินเริ่มต้นก่อนการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา แต่ละหน่วย แต่ละบทเรียน เพื่อดูว่านักเรียนแต่ละคนควรที่จะเริ่มต้นเรียนที่จุดใด
2. การประเมินผลระหว่างเรียน เป็นการประเมินผลเพื่อตรวจสอบว่านักเรียนมีความรู้ความสามารถตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ใน ป.02 และในแผนการสอนหรือไม่
3. การประเมินผลปลายภาคเรียน เป็นการประเมินให้ครอบคลุมทุกจุดประสงค์ของกลุ่มประสบการณ์หรือจุดประสงค์ปลายทาง ที่เป็นตัวแทนของจุดประสงค์ทั้งหมดมาประเมินเพื่อดูผลการเรียน โดยสรุปว่าเรียนมาตลอดภาคเรียนแล้วมีผลเป็นอย่างไร

ไพศาล หวังพานิช (2531, หน้า 21-24) กล่าวถึงการประเมินผลการศึกษาจำเป็นต้องคำนึงองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

1. มาตรฐาน หมายถึง เป้าหมายที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาสิ่งที่ประเมินว่าดีเหมาะสม ถูกต้อง หรือควรมีคุณสมบัติอย่างไร แค่นั้น โดยกำหนดคุณสมบัติขั้นต่ำไว้เกณฑ์มาตรฐานของแต่ละวิชาย่อมแตกต่างกันตามความยากง่ายของเนื้อหา และลักษณะของการเรียน
2. การวัดผล หมายถึง การตรวจสอบหาปริมาณการเรียนรู้ ตลอดจนคุณสมบัติของผู้เรียนว่ามีพัฒนาการอยู่ในระดับใด
3. การวัดผลประเมินผล หมายถึง กระบวนการพิจารณาสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะพิจารณาถึงว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาได้ผลสัมฤทธิ์มากน้อยเพียงใด

4. การตัดสิน หมายถึง การนำผลการวัดไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อตัดสินว่าผู้เรียนเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการประเมินผล ในการวัดผลและประเมินผลนั้นมีวัตถุประสงค์ทั่วไป ดังนี้ (กัญญา ลินทรัตน์ศิริกุล, 2526, หน้า 27-29; ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2535, หน้า 160; กิติมา ปรีดีคิลก, 2529, หน้า 72)

1. เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครู
2. เพื่อปรับปรุงการเรียนของนักเรียน
3. เพื่อปรับปรุงระบบการบริหารงานในสถานศึกษา
4. เพื่อเป็นข้อมูลทางการศึกษาทั่ว ๆ ไป
5. เพื่อเป็นหลักฐานด้านการศึกษาของสถานศึกษา
6. เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สถานศึกษาในด้านผลการเรียน และสำเร็จการศึกษาของ

นักเรียน

7. เพื่อจัดทำตำแหน่ง
8. เพื่อวินิจฉัยผู้เรียน
9. เพื่อการทำนายในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ

สำหรับโรงเรียนที่สอนโครงการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน ต้องดำเนินการวัดผลประเมินผลโดยยึดคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ วท 10655/2544 ดังนี้

1. การวัด และประเมินผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร/ข้อกำหนดในหลักสูตร โดยจัดทำหลักฐานแสดงผลการเรียนเป็นภาษาอังกฤษ สำหรับผลสัมฤทธิ์ด้านการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต้องการใช้สอบ TOFEL หรือ IELTS ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2. สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการประเมินผลด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ตลอดระยะเวลาของการเรียนการสอน มีการประเมินเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ผู้เรียนได้พัฒนาครบทุกด้านเต็มศักยภาพ และจัดทำผลการประเมินไว้เป็นหลักฐาน

กล่าวโดยสรุป การวัดผลและประเมินผลเป็นกระบวนการหนึ่งของการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูได้ทราบว่าการเรียนการสอนได้ผลมากน้อยเพียงใด บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรหรือไม่ ผลจากการวัดผลจะเป็นข้อมูลที่จะช่วยให้ครูได้ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นอันเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนได้ข้อมูล มาประกอบการตัดสินใจในการตรวจสอบ ปรับปรุง พัฒนาการบริหารและการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ขนาดโรงเรียน ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขนาดโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดเล็กมีจำนวนนักเรียน ไม่เกิน 300 คน ขนาดกลางมีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 – 1,000 คน และขนาดใหญ่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,001 คนขึ้นไป โดยใช้จำนวนนักเรียนที่มีอยู่เป็นเกณฑ์ จำนวนนักเรียนมีผลต่อจำนวนครูและระบบบริหารจัดการของโรงเรียนดังผลการวิจัยของกิตติพงษ์ วงศ์สุนทร (2527) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร มัธยมศึกษา และเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ในกรุงเทพมหานคร พบว่า โรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร ปฏิบัติงานวิชาการมากในด้านการนิเทศ การศึกษา และฝึกอบรมครูปฏิบัติน้อยในด้านการจัดกิจกรรมทางวิชาการและบริหารชุมชน โรงเรียนขนาดกลาง ปฏิบัติงานวิชาการมาก ในด้านการบริการวัสดุอุปกรณ์การศึกษา ห้องสมุด และการใช้แหล่งทรัพยากรในท้องถิ่น ปฏิบัติน้อยในด้านการนิเทศการศึกษา และฝึกอบรมครู โรงเรียนขนาดใหญ่ ปฏิบัติงานวิชาการมาก ในด้านการจัดกิจกรรมทางวิชาการและการบริการ ชุมชน ปฏิบัติน้อยในด้านบริการวัสดุอุปกรณ์การศึกษา ห้องสมุด และการใช้แหล่งทรัพยากรใน ท้องถิ่น กิตติศักดิ์ เปรมสุข (2524) ได้วิจัยปัญหาการวิจัยงานวิชาการในการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ของผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการ ปรับปรุงการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผลอยู่ในเกณฑ์ปานกลางทั้ง 3 ด้าน เมื่อ เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการทั้ง 3 ด้าน ตามตัวแปร วุฒิทางวิชาครู ขนาดของโรงเรียนและ ประสิทธิภาพในการเป็นผู้บริหารและความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตรพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มี วุฒิทางวิชาชีพครูต่างกัน มีปัญหาทางวิชาการทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ผู้บริหาร โรงเรียนที่มีขนาดโรงเรียนต่างกันมีปัญหาทางวิชาการ 3 ด้าน แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้บริหารที่แตกต่างกันในด้านประสิทธิภาพ ตำแหน่งผู้บริหาร โรงเรียนมีปัญหาในทางวิชาการ ทั้ง 3 ด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และผู้บริหารโรงเรียนที่มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษาแตกต่างกันอย่าง มีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้บรรจง ประสานศักดิ์ (2534, หน้า 180) ได้ทำการวิจัยพบว่า การปฏิบัติกิจกรรมนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถม ศึกษาจังหวัดชัยภูมิที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกันแตกต่างกัน วรศักดิ์ เต็กสงวน (2535, บทคัดย่อ) ได้วิจัยพบว่า ความต้องการของผู้บริหารโรงเรียนตอบหาทศสมาคมผู้ปกครองและ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 เปรียบเทียบความต้องการของ ผู้บริหาร โรงเรียนแยกตามทำเลที่ตั้ง โรงเรียน และขนาดโรงเรียนมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ทวน มาศรี (2536, หน้า 124) ได้ทำการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานบริการ

อนามัยของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกันปฏิบัติงานบริการอนามัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จึงสรุปได้ว่า ขนาดโรงเรียนมีผลและเกี่ยวข้องต่อการบริหารงานวิชาการ ผู้วิจัยจึงกำหนดเป็นตัวแปรอิสระในการศึกษาครั้งนี้

สถานภาพตามตำแหน่ง ของผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการและครูผู้สอน เกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนที่เปิดสอน ใ้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน ในตำแหน่งของผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการบริหารงานโรงเรียน เพราะเป็นปัจจัยในการบ่งชี้ถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกระบวนการบริหารงาน ซึ่งถือเป็นหัวใจในการบริหารโรงเรียน ส่วนผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานในฝ่ายวิชาการของโรงเรียนมาก เนื่องด้วยเป็นบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน เป็นฝ่ายคิด วางแผน ทำให้งานวิชาการของโรงเรียนประสบผลสำเร็จ ส่วนครูผู้สอนมีหน้าที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนประสบความสำเร็จ และต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บริหารสถานศึกษาหรือรับมอบหมายงานด้านวิชาการจากผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ จึงมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการบริหารการศึกษา เกี่ยวกับปัญหาการวางแผนวิชาการ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอนการนิเทศการศึกษา และด้านการวัดผลประเมินผล เพราะผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการเป็นผู้กำหนดนโยบายในสถานศึกษา แต่ครูผู้สอนเป็นผู้ปฏิบัติตามนโยบายที่ผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการเป็นผู้กำหนด จึงส่งผลให้เกิดการปะทะปัญหาการบริหารงานที่แตกต่างกัน จึงมีผลให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิผลที่แตกต่างกัน จูรี จันท์เจริญ (2539) ศึกษาปัญหางานการนิเทศงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ความคิดเห็นของทั้งผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนของผู้บริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามขนาดโรงเรียนแต่ไม่มีนัยสำคัญตามประสบการณ์ บุญสืบ หาสาสน์ศรี (2535) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง พบว่า ความคิดเห็นระหว่างครูและผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.5 จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นนี้เชื่อว่าผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการและครูมีการรับรู้ที่ต่างกัน และมีความคิดเห็นต่างกัน ผู้วิจัยจึงนำมาเป็นตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้ด้วย

ที่ตั้งโรงเรียน สภาพสถานที่ตั้งของโรงเรียนเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญ เพราะเปรียบเสมือนสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อค่าความนิยมความเป็นอยู่ ประเพณี และขนบธรรมเนียม

ที่แตกต่างกันออกไป มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ดังนั้นสภาพที่แตกต่างกันย่อมส่งผลต่อความรู้สึกนึกคิดที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยต่าง ๆ คือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2529, หน้า 31) พบว่านักเรียนในกรุงเทพมหานครมีผลทางการเรียนสูงที่สุด ส่วนภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือทำคะแนนได้ในระดับต่ำ และนักเรียนที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองสามารถทำคะแนนดีกว่านักเรียนที่อยู่ในอำเภออื่น ๆ ปรีชา บุญคมรัตน์ (2532, หน้า 126) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ พบว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่สภาพภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลางและภาคใต้มีความสามารถในการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่างกัน อินชัย ชายสัถ (2533, หน้า 52) ได้ศึกษา พบว่า ปัญหาด้านสภาพความเจริญของชุมชนมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อปัจจัยคุณภาพการสอนของครู ปัจจัยด้านขวัญกำลังใจของผู้บริหารแตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามสถานที่ตั้งของผู้บริหารกมล ปิยภัณฑ (2537, หน้า 22-25) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานโรงเรียนในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลมีการปฏิบัติงานหรือใช้การบริหารงานในทุกด้านสูงกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล ทั้งนี้เพราะ โรงเรียนที่ตั้งในเขตเทศบาลตั้งอยู่ในท้องที่เจริญ ย่อมมีความพร้อมในทุกด้าน ซึ่งมีผลต่อการปฏิบัติงานทั้งทางตรงและทางอ้อมได้เป็นอย่างมาก

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ที่ตั้งโรงเรียนมีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ที่ตั้งโรงเรียนต่างกันย่อมส่งผลแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงกำหนดเป็นตัวแปรอิสระในการวิจัยครั้งนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

สุเมธ ประภาสวัสดี (2531) ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารและคณะครูมีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารงานวิชาการโดยรวมและแต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง สาเหตุของปัญหาครูและผู้บริหารมีความคิดเห็นเหมือนกัน คือ ปัญหาด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เกิดจากการที่ครูมีงานรับผิดชอบมากเกินไป และงานด้านนิเทศส่วนใหญ่มีปัญหา ได้แก่ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการนำผลการวิจัยมาใช้ ครูไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ภาณุวัฒน์ ภักดิ์วงศ์ (2535) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การขาดความรู้ ประสบการณ์ และความถนัดสอดคล้องของครูผู้สอนในวิชาที่สอน การจัดทำระบบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งวิชาการต่าง ๆ ในท้องถิ่น และการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ด้านเอกสารหลักสูตรและวัสดุการเรียนการสอน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่เป็นปัญหามาก คือ ความเหมาะสมของหนังสือประกอบการค้นคว้าในห้องสมุดกับระดับการศึกษาของนักเรียน

จิรวรรณ มาลี (2537) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ ครูผู้สอนทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและ เอกสารประกอบหลักสูตรยังไม่เพียงพอ และครูบางคนยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนให้ สอดคล้องกับหลักสูตร การนิเทศการศึกษายังไม่สามารถจัดทำได้อย่างสม่ำเสมอ ขาดสถานที่ ที่เหมาะสมในการจัดทำกิจกรรมเสริมสูตร ขาดงบประมาณในการจัดหาหนังสือ และเอกสารสำหรับ ปฏิบัติงาน

นิยม รักมาก (2538) วิจัยเรื่อง การนิเทศงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัด สำนักงานการการประถมศึกษาจังหวัดยะลา โดยสอบถามจากครูผู้สอนในโรงเรียนจำนวน 301 คน ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานการนิเทศงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนตามทัศนะของครู ผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยะลา อยู่ในระดับปานกลาง การปฏิบัติ งาน การนิเทศงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน ตามทัศนะของครูผู้สอนที่มีเพศวุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์ต่างกัน ไม่แตกต่างกัน ส่วนการปฏิบัติงานนิเทศงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน ตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กเห็นว่าการปฏิบัติงานดังกล่าวมีระดับสูงกว่าที่ครูผู้สอนใน โรงเรียนขนาดกลางเห็น

อำนาจ แยมสะอาด (2539) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 7 ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เอกชน เขตการศึกษา 7 ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานด้านการบริหารงานวิชาการ ครบทั้ง 7 ด้าน คือ ใช้วิธี การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อค้นหาปัญหาด้านการเรียนการสอนก่อนเปิด

ภาคเรียน จัดครูเข้าสอนในชั้นเรียนตรงตามความรู้ความสามารถและความถนัดของแต่ละคน แนะนำให้ครูใช้วัสดุในท้องถิ่นมาประดิษฐ์เป็นสื่อการเรียนการสอน ให้ครูมีส่วนร่วมใน การกำหนดวิธีการวัดผลและประเมินผล จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิด แรงจูงใจเข้าไปใช้ห้องสมุด จัดมุมหนังสือในห้องเรียน จัดปฐมนิเทศครูที่บรรจุใหม่ ให้เข้าใจ

เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในด้านการเรียนการสอน สนับสนุนให้ครูเข้ารับการประชุมอบรมในด้านการเรียนการสอนอยู่เสมอ

วันเพ็ญ บุรีสูงเนิน (2542) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนางานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านวัดผลและประเมินผล และแนวทางพัฒนางานวิชาการตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1. ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุนการกระจายอำนาจทางการศึกษา โดยใช้ชุมชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการบริหารและการจัดการศึกษาที่เหมาะสม
2. การเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนต้องกำหนดนโยบายและมาตรการในการควบคุมการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบชัดเจน ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น
3. ด้านนิเทศการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทในการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน
4. ด้านวัดผลและประเมินผล ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการแก่ผู้บริหาร ครูและผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับหลักการวัดผลและประเมินผล

งานวิจัยต่างประเทศ

สปาร์ค (Spark, 1984, p. 1010-A) ได้ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของการปฏิบัติงานจริงของผู้บริหารโรงเรียน กับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียนในโรงเรียนระดับอำเภอของรัฐแคลิฟอร์เนีย โดยมุ่งศึกษาจากโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด และโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำสุด ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับนักเรียน คือ ใช้ผลทดสอบหรือหลักฐานคะแนนของโรงเรียนในระดับอำเภอ ในปี พ.ศ. 1981 ใช้วิธีสำรวจข้อมูลโดยทางไปรษณีย์ ให้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน นโยบายและคุณภาพในการบริหารงาน และศึกษาความเที่ยงตรงของบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ในการจัดการเรียนการสอนระหว่างผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียนที่สูงและต่ำ ผลการศึกษาพบว่า ในหลักการมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญหรือความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ในระดับอำเภอ และนโยบายการปฏิบัติงานและการรับรู้ในส่วนของการให้บริการระหว่างผู้บริหารในระดับอำเภอกับผู้บริหารโรงเรียน แต่อย่างไรก็ตามก็มีสิ่งที่บ่งชี้ว่า

ผู้บริหารโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูงของอำเภอ มักจะเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะจัดการให้มีการวางแผนการเป็นผู้นำ และมีส่วนร่วมในการบริหารกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ

โลโมเทย์ (Lomotey, 1985, p. 2150-A) ได้ทำการศึกษาเรื่องผู้บริหารโรงเรียนผิวดำ ในโรงเรียนประถมศึกษาของชนผิวดำ ในรัฐแคลิฟอร์เนีย ภาวะผู้นำในโรงเรียนและความสำเร็จของโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาใน แนวทางต่าง ๆ ที่แสดงว่าผู้บริหารโรงเรียนผิวดำในองค์ประกอบของความสำเร็สูงในทางวิชาการอย่างมีนัยสำคัญ โดยมุ่งศึกษา สํารวจ สัมภาษณ์ สอดถาม ในส่วนที่เป็นอิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียนคนผิวดำ จากการดำเนินการผลออกมาจากสามในสี่ของทั้งหมด พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนผิวดำมีคุณภาพทั่วไปและด้านอื่น ๆ จะมีดังนี้

1. ความสำนึกในหน้าที่ ภาวะรับผิดชอบ และลึกซึ้งในการศึกษาของนักเรียน
2. ทิศทางแห่งความเข้าใจในตัวนักเรียน และชุมชนที่ทำงานอยู่
3. ความมั่นใจหรือเชื่อถืออย่างจริงจังในความสามารถของนักเรียนผิวดำทั้งหมดใน

การเรียนการสอน

เคฟ (Cave, 1986, p. 996) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารงานการประถมศึกษาในท้องถิ่นเปรียบเสมือนการนิเทศการสอน จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์การนิเทศการสอนของครูใหญ่ โรงเรียนประถมศึกษาบางเมืองรัฐนอร์ทเจอร์ซี่ โดยใช้ผลการประเมินผลการปฏิบัติการนิเทศการสอน โดยการเปรียบเทียบ ประเมินบทบาทในการนิเทศการสอนโรงเรียนในเมืองและนอกเมือง ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นทักษะของครูใหญ่และวิธีการสำรวจนิเทศโดยใช้แบบสอบถามเพื่อการวิจัยของมหาวิทยาลัยเพนซิลเวเนีย

เมทท็อกซ์ (Mettox, 1987, p. 6061-A) ศึกษาถึงความต้องการในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐอินดิแอนา พบว่า ความต้องการที่อยู่ในระดับมาก คือ ความต้องการที่จะมีความสามารถในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศและการประเมินผล ตลอดจนความต้องการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตร

มินูดีน (Minudin, 1987, p. 2403) ได้ทำการวิจัยบทบาททางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ในรัฐเซาท์ มาเลเซีย พบว่า ส่วนใหญ่ผู้บริหารมีหน้าที่เป็นหลักในการประเมินผลโครงการของโรงเรียน สนับสนุนให้ผู้ร่วมงานมีการศึกษาและประสบการณ์เพิ่มขึ้น กำหนดวัตถุประสงค์ของโรงเรียนอย่างชัดเจน ควบคุมโครงการและกิจกรรมอื่น ๆ ทั้งหมดของโรงเรียนสอนในระดับชั้น รู้และเข้าใจกฎข้อบังคับในการเรียนรายวิชาต่าง ๆ

สปิริโต (Spirito, 1990, p. 3986-A) ทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของครูใหญ่ ในฐานะผู้บริหารทางด้านวิชาการของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในรัฐแคลิฟอร์เนีย ที่มีผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักเรียน ได้ผลที่น่าสนใจอย่างหนึ่งว่า การพัฒนาบุคลากรของครูใหญ่มีความสำคัญต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักเรียน

กูดฮาร์ด (Goodhart, 1991, p. 2214-A) ได้ศึกษาลักษณะของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของรัฐที่มีประสิทธิภาพในด้านวิชาการ ซึ่งทำการวิเคราะห์โดยการศึกษาค้นคว้าทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในด้านผลสัมฤทธิ์ทางด้านการเรียน ความสำเร็จของโรงเรียนและประสิทธิภาพของการวัดผล พบว่า ความเป็นผู้นำในการจัดการของผู้บริหาร ความมีคุณธรรมและจริยธรรมของครูปฏิบัติการสอน และความเป็นเจ้าของสถานศึกษามีความสัมพันธ์ต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนและส่งผลกระทบต่อความมีประสิทธิภาพซึ่งกันและกัน

จากผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญและเป็นงานหลักในการบริหารโรงเรียน มาตรฐานและคุณภาพโรงเรียน จะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เพราะจุดมุ่งหมายของงานวิชาการอยู่ที่การเสริมสร้างนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ และสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ อีกทั้งการบริหารงานวิชาการที่มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนยังก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอันเทียบได้ใกล้เคียงกับการศึกษานานาชาติและอาจเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งในการสนับสนุนการพัฒนาประเทศในอนาคตอีกด้วย ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินการการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นต่อไป